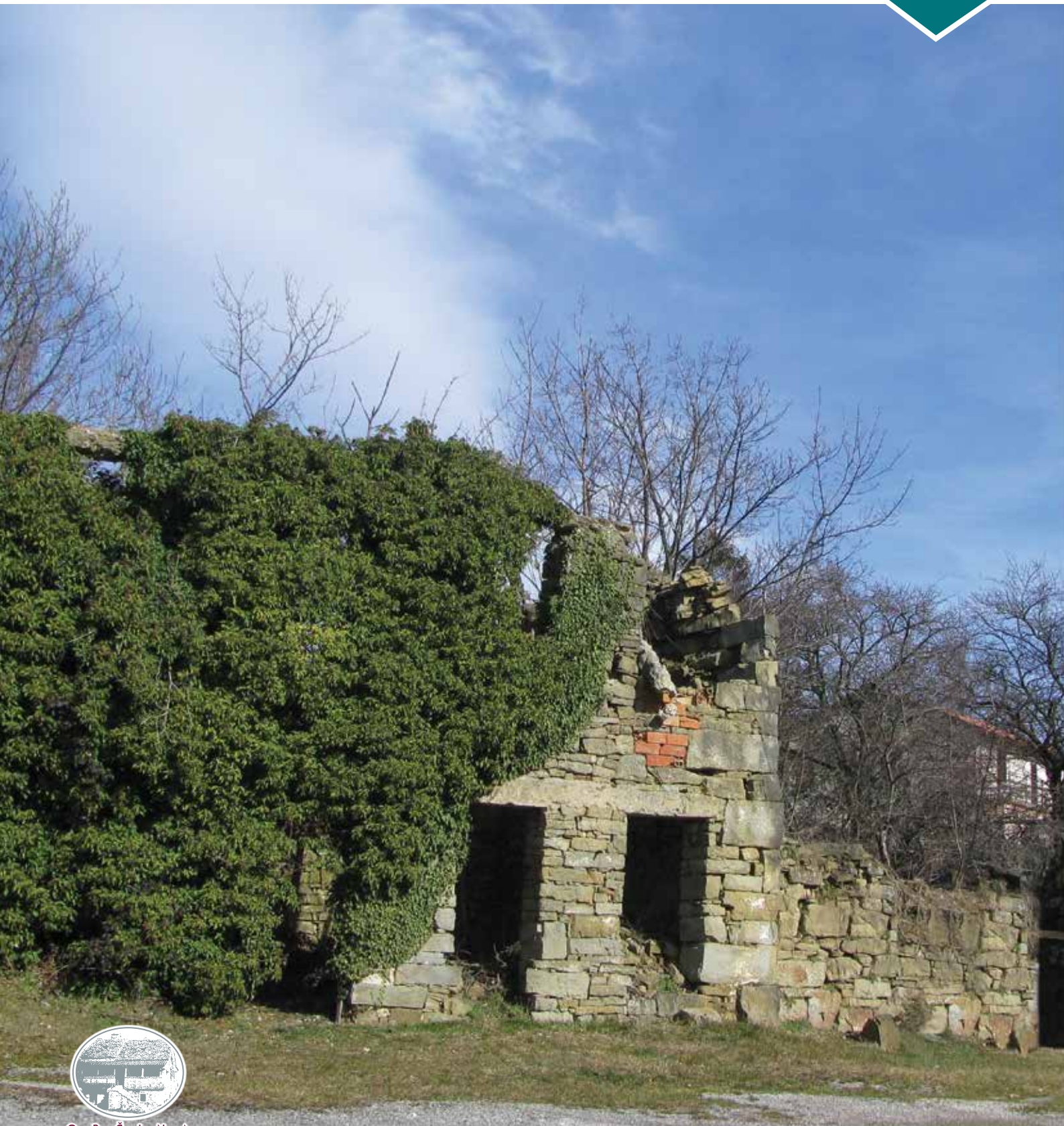

GLASNIK

ŠIROKO ODPRTA VRATA

Zgodovina priča in dokazuje, da Divača živi z železnico že več kot 160 let. Železniška proga Ljubljana-Trst je del nekdanje Južne državne železnice Dunaj-Trst, ki so jo gradili v več etapah. Slavnostna otvoritev proge z velikimi slovesnostmi je bila 27. julija 1857.

Ne le, da je Južna železnica pomenila pomembno povezavo med državami, železnica je za naše kraje pomenila preživetje številnih generacij. Oblikovala je delo in življenje domačinov, ki so tu našli vir zaslužka in s tem možnost preživetja, pripeljala je številne delavce iz drugih in tujih krajev. Pod okriljem železničarske stroke so se kalili številni delavci na raznovrstnih področjih. Oblikovali so se novi poklici, nove zaposlitve, nova znanja. Ponudile so se možnosti novih obzorij v vsej paleti raznovrstnih del in raziskav na strokovnem področju, z razvojem znanosti so se širile in razvijale nove tehnologije. In danes? Ostajajo zgodbe o tem, kako so nekoč gradili, delali, vozili. Pa ni vse le zapisano zgodovini. Tu so še številne priče, domačini, ki znajo pripovedovati najboljše zgodbe železničarskega življenja. Še jih je veliko, ki se spominjajo marsikatero zanimivosti, pa tudi marsikdaj težkega dela. Na divaškem živijo družine, ki so iz generacije v generacijo služile kruh z delom na železnici, ko so otroci nadaljevali delo svojih staršev in s tem tudi družinsko tradicijo.

Pomembno je skupno in tesno sodelovanje okolja, kraja z železničarskimi upravitelji, delavci, vodilnimi ... skratka z vsemi, ki so bili vpeti v delo na železnici. Sodelovanja so se z leti poglobljala in širila in danes lahko z velikim ponosom ugotavljamo, da se

ta tradicija nadaljuje. Na vseh nivojih, na vseh ravneh dela, z mnogimi je ustvarjen odličen odnos, ki gradi naše skupno okolje. Upam si trditi, da tako zgledega in dobrega sodelovanja ni lahko najti v drugih okoljih. Pravzaprav gre pri nas za preplet strokovnega in prijateljskega sodelovanja za skupno dobro. Zavedanje, da v skupnem prostoru lahko le skupaj ustvarjamo dobro za vse, pelje v nove zgodbe. In ena izmed novih zgodb je zagotovo tudi drugi tir, ki nas pelje v prihodnost.

Projekt izgradnje drugega tira smo v Divači z velikim veseljem pozdravili in podprli. Zdi se nam, da smo tesen del te zgodbe. Čeprav projekt teče strokovno povsem samostojno, ga razumemo kot pomemben element skupnega okolja, ki bo vplival tudi na razvoj naših krajev v prihodnosti. Vemo, da se bodo na novo odprla vrata v svet tudi za naše območje in krajanje. Veseli smo, da se je podpisala pogodba za izgradnjo glavnih

gradbenih del, saj to pomeni, da smo vsak dan bližje cilju.

Občina Divača je razvijajoča se občina. V zadnjih letih se je bistveno povečalo število prebivalcev, okolje se spreminja, infrastrukturne in spremljevalne storitve morajo slediti tem spremembam. In kot mnogi si tudi pri nas prizadevamo, da bi bilo bivanje v okolju za vse prijazno in hkrati tako, da odpira nove razsežnosti. Želimo si okolje, ki omogoča kakovostno življenje, moderno in tehnološko razvitost, a hkrati ohranjanje butičnosti vsega, kar imamo pri nas dragocenega.

Torej, stare zgodbe železnice bomo z neizmernim spoštovanjem shranili v muzej spominov, da bi novim široko odprli vrata.

Alenka Štruel Dovgan,
županja

Foto: arhiv Občine Divača

Na <http://www.divaca.si> kliknite na **GLASNIK** in si na vrhu oglejte **navodila za objavo člankov**.

Starejše številke Glasnika si lahko ogledate na spletni strani: http://issuu.com/obcina_divaca.

Naslednji Glasnik bo izšel junija 2021. Prispevke zanj zbiramo na e-pošto: glasnik@divaca.net do **1. junija 2021**.

Prispevki, ki bodo prispeli z zamudo, bodo objavljeni v naslednji številki.

Fotografije neustrezne kakovosti ne bodo objavljene. Objave v glasilu Glasnik se ne honorirajo.

GLASNIK OBČINE DIVAČA maj 2021, letnik 27, številka 2

Izdajatelj in založnik: Občina Divača; Glavna urednica: dr. Jana Volk; Članice uredniškega odbora: Barbara Race Krašovec, Jožica Planinc, Nataša Adam, Romana Derenčin; Lektoriranje: Maša Rolih, Oblikovanje: Lucija Klanac (Tiskarna Mljač); Tisk: Tiskarna Mljač Divača; Naklada: 1900 izvodov

Uredništvo ne odgovarja za avtorstvo člankov in fotografij.

Avtorica fotografije na naslovnici: Jožica Planinc

PODELITEV BRONASTEGA ZNAKA CIVILNE ZAŠČITE

Vsako leto 1. marca praznujemo dan Civilne zaščite. V enotah in službah, v katerih se ukvarjamo z zaščito in reševanjem, smo praznik obeležili tudi letos. Glede na epidemijo, s katero se soočamo že več kot leto dni, je bilo letošnje praznovanje drugačno, brez slovesnosti in medsebojnih srečanj. Tradicionalno je to tudi priložnost, da izrazimo priznanje najzaslužnejšim in se hkrati zahvalimo vsem za napore in prizadevanja pri opravljanju nalog zaščite, reševanja in pomoči. Letos je bronasti znak Civilne zaščite prejela Suzana Škrlj, ki je zaposlena kot svetovalka na Občini Divača. Med njene zadolžitve spada tudi področje zaščite in reševanja. Suzana vodi in nudi strokovno, administrativno in organizacijsko podporo Občinskemu štabu CZ ter je centralna figura, h kateri se stekajo vsi informacijski kanali, ki so bistvenega pomena za delovanje štaba. Poleg pripravljenosti za sodelovanje ne glede na dan in uro je s svojo prostovoljno angažiranostjo tudi izven službenega časa vzgled in vzor mlajšim generacijam. Njeno delo in angažiranost

na področju zaščite in reševanja tako predstavljata centralno oporno točko za delovanje štaba.

Zaradi njene vloge v sistemu zaščite in reševanja je bila podelitev bronastega znaka nedvomno zaslužena.

Odlikovanje ji je v prostorih občine

Divača podelil poveljnik regijskega štaba CZ Sandi Curk.

Denis Zobarič,
član občinskega štaba
CZ Občine Divača
Foto: arhiv Občine Divača

GOSTIŠČE RISNIK PRIDOBILO ZELENI ZNAK »OKOLJSKA MARJETICA«

Znak za okolje Evropske unije (Ecolabel flower oziroma okoljska marjetica) je prostovoljen in na tržni osnovi osnovan instrument zagotavljanja varstva okolja. Znak odlikuje proizvode oziroma storitve, ki zadovoljujejo visoke okoljske standarde ter visoka merila glede uporabnosti. Okoljska marjetica pomeni za njenega pridobitelja dodano vrednost in konkurenčno prednost na rastočem trgu blaga in storitev. Znak za okolje je Evropska unija vpeljala v svoj pravni red že leta 1992, njegovega pridobitelja pa zavezuje k trajni strategiji varovanja okolja v največji možni meri v celotnem življenjskem obdobju proizvodov oziroma storitev, ki jih ponuja tržišču. Agencija Republike Slovenije za okolje podeli znak za okolje z odločbo. Veljavnost znaka za okolje je vezana na veljavnost meril, na podlagi katerih je bil podeljen znak za okolje.

Vir: www.gov.si/zbirke/storitve/pridobitev-znaka-za-okolje-ecolabel/

Slovenska turistična organizacija spodbuja pridobitev

zelenih okoljskih znakov.

Nastanitve lahko prejmejo znak Slovenia Green Accommodation na podlagi:

Bio Hotels, Ecocamping, EU Ecolabel, Green Globe, Green Key, Travelife za nastanitve, World of Glamping Green ali Hostelling International Quality & Sustainability.

Turistične agencije lahko prejmejo znak Slovenia Green Travel Agency na podlagi: Travelife za turistične agencije ali Green Globe.

Vir: Igor Medoš (google maps)

Atrakcije lahko prejmejo znak Slovenia Green Attraction na podlagi: Green Globe ali Green Key.

Plaže/kopališča lahko prejmejo znak Slovenia Green Beach na podlagi: Modra zastava

Gostinski ponudniki lahko prejmejo znak Slovenia Green Cuisine na podlagi: Green Key ali L.E.A.F.

Več na www.slovenia.info/sl/poslovne-strani/zelena-schema-slovenskega-turizma/poziv2021

Občina Divača si že leta prizadeva za trajnostno in energetsko učinkovito delovanje območja. Tako je marca 2018 pridobila bronasti znak zelene sheme slovenskega turizma. Več let je že ena najbolj energetske prodornih občin v Sloveniji. Leta 2013 je bila izbrana za energetske najbolj učinkovito slovensko občino v kategoriji malih občin. Zadnja leta so bili sanirani praktično vsi večji občinski javni objekti, kjer raba energije predstavlja skupno preko 75% rabe energije občinskih javnih stavb. Prav tako občina že leta vlaga v električne polnilnice za avtomobile in kole-

sa (poseduje 6 el. koles). Leta 2017 je občina Divača dobila posebno priznanje za dolgoletno sistematično delo na področju OVE in URE ter za nenehen napredek. Prav tako je Park Škocjanske jame prejemnik znaka Slovenia Green Destination zelene sheme slovenskega turizma, kar je še dodaten poudarek območju občine za učinkovito raven trajnosti.

Za informacije o zelenih okoljskih znakih se lahko obrnete tudi na Občino Divača, telefon 05/ 7310 942.

Pridobitev zelenih okoljskih znakov je tudi osnova in pogoj za marsikateri razpis, prav tako pa tudi kaže na skrb za lokalno okolje in bodoče generacije.

Iskrene čestitke družini Malovec!

Nataša Matevlič

GLASNIK **OD VASI DO VASI**

MAGARI VABENKRAT!

Moj stari oče Karlo Čepar je med obema vojnoma dopisoval v Mali list, ki je izhajal v Trstu od leta 1923 do leta 1929. Pisal je pod psevdonimom Deseti brat. Mali list ga je v dvanajsti številki 11. maja 1923 takole uvedel.

Po dolgem prizadevanju smo pridobili tudi Desetega brata za sotrudnika »Malega lista«. Deseti brat, ki je prepotoval vso Primorsko in je še vedno na potovanju, pozna vse dijalekte, govori in piše po kraško, po postojnsko, briško, kanalsko, tolminsko, vipavsko, istrijsko. V posebnem pismu nam je poslal svojo dobro uspelo fotografijo. Prvo pismo s potovanja je nekoliko zakasnelo.

Zdaj, ko v časopisih spet razpravljajo, kako bi speljali brkinsko vodo v Istro, si pogledjmo, kaj je Deseti brat zapisal o tem v Malem listu pred skoraj 100 leti, to je 26. 2. 1926.

Drago Čepar

DESETI BRAT NA SUHORJU

Vre duosti buotu sm čev ldi šrajjet, de buomo kmali pili duobro vuodo u Trsti, ki juo buodo vjeli v Sihurskih lokah. Mieni sie čudno zdi, kuku ta stvar stoji, zetu sm skleniv, de buom šev tudi jest pošpiegat.

Vmahnev sm juo guor pa Rieški dalini, pri gaspot Žagarju sm kreniv čiez nuov Sihurski must, ki ga jemajo v štanti tüdi Kozjani, jenu v enmu kvarte ure sm biv tam. Naspruoti mi pride an muoj str kolega sez Barke, kmi pried rieče: »Pej kašna pasja nuoga te je les prvlekla, ma kaj buoš vidu nu! Drevje pasečenu pej vs sviet narube vabrnen, pa šie ga buojo mogli, prej ku buo skumplenu«. Pogliedat sva šla tanelo, ki je narjena pod pot in vre duosti nuotri u hrib. »Ma v kulkih lietih buoste fertik?« ga poprašam. »Ja, veš, prjatu, magari vabenkrat, sej meni ne buojo dali za grent anka šolda, ma pej vselih mi buo žov pa lepili partih, nečku vozri se vakuli, pej boš vidu, kni še nič gvišnu, pej so vre duosti škuode Suhorcem nardili«.

Posloviv se sem uod njega jn sem stopiv še na Suhorje, kje vglh püst, de vidin, če jemajo kej pliesa, pršov sm u vas, pej sm vidu, de ga nemaju nevade jemet, pač pa sm čev fante, kso hadu lpu peli, deb jih zmiram paslušav. »Le taku, fantje, slavenska narodna piesm se v današnjih cajtih šika, tja buom jest zmiram rat pršov, pej nie kamr škriplje remonka,« taku sm si mislu jn vesiev šev pruti duomi.

VODARNA DRAGA V GORNJIH VREMAH

Tehniški spomeniki kulturne dediščine v Občini Divača, kot so Vodarna Draga, Tajhi in Vodni rezervoar "Štirca" v Divači, so pomembni za razumevanje delovanja vodovodnega omrežja/sistema nekdanje ter zanimivi za ogled v povezavi z drugimi muzejskimi dejavnostmi v občini vključno z zasebniki muzejskih zbirk.

Gornje Vreme, 2021: Ivanka in Bogomir Mikolj pred stanovanjskim delom Vodarne Draga (v pritličju so dnevni prostori, v nadstropju spalnice).

V stanovanjskem delu poslojpa vodarne Draga ob reki Reki v Gornjih Vremah — dograjenem leta 1925 za potrebe Južne železnice po načrtu arhitekta Antonija Polleya — so si v času delovanja vodarne uredile dom družine zaposlenih v strojnici, ki so morali biti ves čas dežurni. Tako je v stanovanjskem delu vodarne živela po drugi svetovni vojni tudi družinica Prunk skoraj dve desetletji.

Po zaprtju črpališča Draga leta 1997

pa se je iz Kopra v Drago, Gornje Vreme št. 36, leta 2002, preselil Bogomir Mikolj (roj. 1954) z ženo Ivanko (roj. 1950) in štirimi invalidnimi sinovi, da bi tu na samem našli mir.

"Všeč nam je tu, enkratno je," je poudaril Bogomir Mikolj. "Okoli hiše kaj postorim, s svojimi fanti Daliborjem, Draganom, Goranom in Tomislavom, ki so sicer drugačni, se lepo razumemo, stanovanje sem uredil, zamenjal sem okna, pred kratkim je bila obnovljena streha, za kar je zaslužna divaška županja." A po premolku je izrazil skrb, kaj bo, ko on ne bo več mogel, takrat bodo njegovi sinovi potrebovali popolno pomoč, kar bi bilo lažje izvedljivo, če bi prebivali v bližini inštitucij. Mikolja tolaži obljuba županje, da občina išče zanje primerno stanovanje.

Mikolj je srčno zavzeto kot pravi kustos razkazal najprej njihov stanovanjski del vodarne, nato pa tehniško dediščino vodarne. Ponosno je vodil po strojnici z dvema črpalkama, ki sta ju nekoč poganjala dva dizelska ladijska motorja. S črpalkama so vodo dvigovali v rezervoarje v Gornjih Ležeh 165 metrov visoko, z Gornjih Ležeh pa po "naftovodu" spuščali nafto/ gorivo za dizelska motorja.

Vodarna je za ogled zanimiv objekt, predvsem za razumevanje delovanja sistemov črpanja vode v začetku 20. stoletja. Mikolj pravi, da se tu ustavijo pogosto posamezniki in manjše skupine in si z zanimanjem ogledujejo ta tehniški spomenik. Pridejo pa tudi avtobusi turistov, ki jih navadno vodi Mirjam Frankovič Franetič.

Ugotavljam, da je divaška tehniška dediščina morda zaradi nezavedanja povezanosti v isto vodovodno omrežje: Vodarna Draga v Gornjih Vremah, Tajhi v Gornjih Ležečah in Vodni rezervoar (Štirnca) v Divači, premalo izkoriščena v turistične namene. Vodarna v Dragi je bila obnovljena, medtem ko ob vstopu v Divačo na urejenem divaškem krožišču prišla prva nagovori razpadajoča hiška na neurejenem privzdignjenem močno opaznem vodnem rezervoarju, prepotrebne obnove vsaj na zunaj.

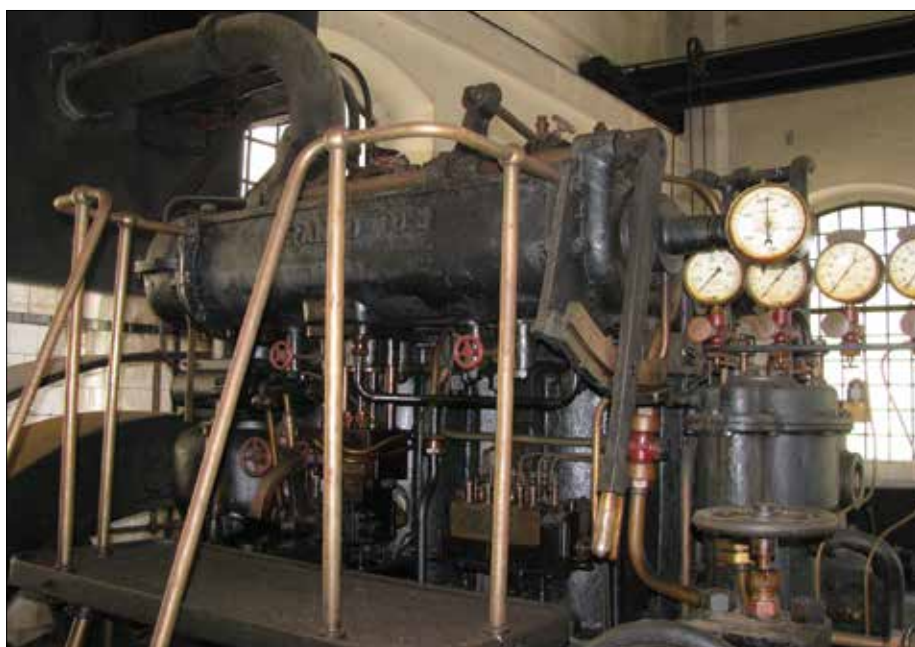
Kazalo bi tudi v že oblikovano zgodbo učne poti Po sledih "črne pošasti" (predstavljena 2018 v Famljah) vtkati poleg Tajhov in vodarne Draga tudi divaško Štirnco, ki je del istega vodnega sistema.

Jožica Planinc

Foto: Jožica Planinc

Gornje Vreme, 2021: Vhod v poslopje vodarne v prostore strojnice.

Fotografije zgoraj in desno: Gornje Vreme, 2021: Strojnica, z dvema črpalkama, ki sta ju nekoč poganjala dva dizelska ladijska motorja, je še vedno dobro ohranjena.

Gornje Vreme, 2021: Spremljajoča objekta vodarne Draga sta dva betonska zunanja zbiralnika za zajemanje vode iz reke Reke.

IRENINI SPOMINI NA OTROŠTVO IN DOM V VODARNI DRAGA

Irena Prunk pred selitvijo na Vipavsko.

IRENA PRUNK, rojena leta 1950, poročena ŽGUR.

Irenina mama Fani Makovec Prunk, ki je bila v letih 1948/1949/1950 učiteljica v Vremskem Britofu, je v Mariboru na porodu umrla, kasneje je Ireno k sebi na svoj dom na Škofljah sprejela »tadruga« mama Marija Prunk. In ko je bilo Ireni pet let, se je družinica Prunk preselila v Gornje Vreme v stanovanjski del vodarne Draga v Gornjih Vremah, kjer za Ireno ni bilo priložnosti za otroško druženje, saj je poslopje bolj na samoti.

Nižje razrede osnovne šole je Irena obiskovala v Vremskem Britofu, višje razrede pa v Divači. Nekatera doživetja v Dragi ob reki Reki so se ji močno vtisnila v spomin, posebno občasne povodnji, ko je Reka prestopila bregove in je bilo pred hišo pravo jezero. Ali ko so iz tovarne v Ilirski Bistrici v Reko spustili kemikalije in so zastrupljene ribe mrtve plavale po gladini reke in je še dolgo v okolici smrdelo po poginulih ribah.

Spominja se tudi, da so njeni starši »pri taprvih« v Vremah kupili avto topolino. — Srednjo šolo je Irena obiskovala v Kopru. Ko se je pri 22-tih letih poročila, se je preselila na Vipavsko in sta si z možem v Podragi ustvarila dom in družino. Irenini starši pa so se iz Drage preselili v Dolnje Vreme. — Do upokojitve je 30 let bila Irena zaposlena kot bančna uslužbenka. Po izgubi moža zaradi bolezni sedaj živi s sinom in si krajša čas z vrtom, pomaga tudi skrbeti za okoli 2500 trt.

Povezana je v spominih z Vremsko dolino, pogosto rada obiše te kraje in z veseljem prebira občinsko glasilo Glasnik.

Jožica Planinc

Nikoli ne pozabiš svojega otroštva in spomini iz tega obdobja so z leti vse bolj cenjeni, nas bogatijo in razveseljujejo.

Stanovali smo v zadnji hiši v Gornjih Vremah, ki je oddaljena od vasi približno 2 km. Tu je bilo **vodno črpališče Draga**. V tej hiši v prvem nadstropju smo imeli stanovanje, v spodnjih prostorih pa so bila skladišča, pisarna in vodna centrala. V tej centrali je bilo več strojev, vendar v uporabi je bil takrat samo eden. Ta je črpal vodo iz reke Reke, ki teče mimo hiše, in jo po ceveh dvigoval v vodna zbiralnika, ki sta bila približno 160 m visoko pod Gornjimi Ležečami. Voda iz zbiralnikov je služila za oskrbo parnih lokomotiv. Zaposlena sta bila Janko Trebec iz Gornjih Ležeč in moj oče Mirko Prunk.

Ob močnem deževju je reka narasla tako, da je bilo slišati močno bučanje. Enkrat pa je tako narasla, da je bilo celo dvorišče pod vodo. Bilo je grozljivo. Voda je drla in nosila cela drevesa, ki jih je ruvala ob obrežju. Takrat smo samo upali, da se bo čimprej začela nižati. V poletnem času pa je bila reka bolj nizka in mi je nudila obilo

zabave, saj sem lahko kar po kamnih, ki so kukali iz vode, preskakovala po dolgem in počez. V reki je bilo takrat vse polno rib in rakov. Konec avgusta, ko so imeli na Barki opasilo, so nekateri iz Gornjih Ležeč pešočili na Barko po bližnjici čez reko na drugo stran in potem naprej, pa se je zgodilo, da je

komu spodrsnilo na kamnu in je padel v vodo, seveda se je zmocila tudi praznična obleka, ki je bila v plastični vrečki. V zimskem času pa je reka zaledenela po celi površini, kar se danes ne dogaja več.

Leta 1957 sem začela obiskovati **šolo v Vremskem Britofu**. V šolo sem

Gornje Vreme, vodarna v Dragi leta 1970, ko je bila cesta Gornje Vreme – Ribnica še neasfaltirana in prašna. Pred hišo stoji Janko Trebec, takrat zaposlen v vodarni.

se vozila s kolesom. Pot je bila dolga 4 km v eno smer. Moja učiteljica v prvem razredu je bila **Vilma Godina**. Enkrat je pripešačila v Drago, da vidi, kako daleč imam do šole. V drugem razredu me je učila učiteljica **Anica Švagelj**, v tretjem in četrtem razredu pa njen mož **Zdenko Švagelj**. Oba učitelja sta bila zelo priljubljena med učenci in mladino. Anica nas je pripravljala na razne nastope na proslavah ob državnih praznikih, za dedka Mraza, 8. marec, kulturni praznik. Vodila je tudi pevski zbor, v katerem sem pela. Z vremsko mladino sta naštudirala igre, ki smo jih z veseljem gledali v rudniški dvorani. V peti razred smo se v Divačo vozili z vlakom, naslednje leto pa je začel voziti šolski avtobus. Avtobus smo šolarji iz Gornjih Vrem čakali pred rojstno hišo Bogomirja Magajna. Tu so živeli brat France, sestra Pavla in Francetova žena Silva. Vsi trije so bili zelo prijazni in dobri. V zimskem času ali v deževnih dneh so nam dovolili, da smo avtobus čakali v hiši. **France Magajna** je bil humorist in nam je včasih povedal kakšno smešno, da

smo se smejali. Veselje je bilo, kadar se je peljal s šolskim avtobusom in nas je med potjo zabaval s svojim humorjem. Bil je novinar, pisatelj in sadjar. Objavljal je članke v časopisih, napisal je nekaj povesti. Kdo ne pozna njegove knjige *Žalostne zgodbe o veselih Kraševcih*. Enkrat letno je iz Ljubljane prihajal k svojim na obisk **Bogomir Magajna**. Takrat je otroke iz Gornjih Vrem povabil na čaj in piškote, ki nam jih je pripravila sestra Pavla. Ko smo odhajali, nam je dal vsakemu 10 dinarjev za bonbone. Nekega dne, ko sva se z očetom peljala s kolesi mimo hiše Magajnovih, nas je pred hišo prijazno pozdravljala Bogomir, jaz pa, namesto na cesto, sem gledala njega in padla. Pritekel je k meni in me peljal v hišo, potolažil me je in mi oskrbel rane. Vse pripomočke iz prve pomoči je imel pri roki, kot se spodobi za zdravnika. Z očetom sta še nekaj časa prijazno kramljala. Očetova sestra Silva je bila Bogomirjeva ljubezen iz mladosti. Ko se je Bogomir po dolgem času vrnil iz Ljubljane, kjer je obiskoval srednjo šolo in maturiral, je izvedel,

da ga Silva ni čakala. Bil je prizadet in razočaran, vendar je ni pozabil. Leta 1955 je izšla njegova zbirka novel z naslovom *Zgodbe o lepih ženah*, ena od novel ima naslov *Marta*. Marta v tej noveli je moja teta Silva.

Napisala sem le delček iz mojega spomina na otroštvo. Ko se danes oziram nazaj v preteklost, spoznavam, da so bili časi, ko smo imeli malo, vendar smo bili zadovoljni in povezani med seboj. Prosti čas smo preživljali na svežem zraku, se igrali skrivalnice, plezali po drevesih in še kaj. V današnjih časih skoraj ne vidim otrok, da bi se zunaj igrali, dvorišča so prazna, otroci pa pred televizijo, pri računalniku ali telefonu. Precej drugače je, kot je bilo v naših časih.

Irena Žgur

Fotografije iz osebnega arhiva
Irene Žgur

Okolico vodarne je urejal Irenin oče Mirko Prunk. Na fotografiji kosil travo ob vodarni, zadaj reka Reka.

Vodni zbiralnik v Dragi, julij 1971.

Irena v hribih.

CERKEV MARIJINEGA ROJSTVA – STOLETNO ROMARSKO SVETIŠČE V KAČIČAH

Svetišče Marijinega rojstva v Kačičah je umetnostnozgodovinski spomenik cerkvene arhitekture. Je tipičen primer ek kraške renesanse. Prvotna cerkev je bila manjša in obzidana.

Imenovali so jo Marijina cerkev v Leskovju. Cerkev je prvič omenjena okoli leta 1665. Tlak v prezbiteriju je v letih 1704 in 1705 položil Anže Felicjan mlajši, ki je začetnik Anžinovega rodu v Danah pri Divači 17. Sicer pa je bila cerkev v Kačičah poznano romarsko svetišče. Na praznik Marijinega rojstva so po zgodovinskih zapisih že v 15. stoletju prihajali verniki od blizu in daleč k božjepotni lepotici, cerkvi v Kačičah. Duhovniki so na vergilijo večer pred praznikom spovedovali ljudi v cerkvi, naslednji dan pa jih obhajali. Sveta maša se je začela vedno ob 10 uri z asistenco, ki jo je slavnostno opravil rodiški župnik. Po maši so Kačiče postale velika tržnica, sejem s štanti in vinotoči. Iz časa v čas je postajala Kačišnica verska, kulturna, etnološka, sejemska in družabna prireditvev. Romarji, ki so prihajali od blizu in daleč, so v cerkvi prosili sveto Marijo za zdravje, dobro letino, varstvo pred hudimi duhovi, srečen porod in druge priprošnje. Izročilo pravi, da je Marija vse prošnje sprejela in jih uslišala. Neznani dobrotnik je v zahvalo za uslišano molitev, daroval polovico svojega bogastva. Latinski napis na kamniti plošči vgrajen v zvonik nam poja-

snjuje zahvalo za uslišano prošnjo. V cerkvi so glavni oltar in dva stranska, ki sta posvečena sv. Urbanu, zavetniku vinogradov in sv. Sebastjanu, zavetniku pred kužnimi boleznimi. Na glavnem oltarju stoji kip Marije z Jezusom, ki je bil izdelan v prejšnjem stoletju v Münchnu. V Kačičah so ga blagoslovili in postavili leta 1890 na veliki šmaren. Sv. Urban je spomin na čase, ko je bilo okoli cerkve na bližnjih gričih posajenih veliko vinogradov, ki jih je uničila trtna uš. V teh krajih je v letih 1788 in 1800 divjala kuga in zaradi nje je umrlo veliko ljudi in domačinov. Preživeli prebivalci so se zaobljubili, da bodo vsako leto na kvatno soboto v mesecu juniju v

zahvalo romali k materi božji v Kačičah.

In zakaj je bila Kačišnica tako poznana že v 15. stoletju? Predvsem zato, ker so verni romarji, med njimi bolniki in invalidi, množično obiskovali lepoticu na hribčku in jo prosili tako za duhovne kot materialne darove. Cerkev Marijinega rojstva ima namreč dano Božjo moč, ki se manifestira v uslišanju molitev.

Dušan Cerkvenik

Vir: zgodovinski zapisi, osebna pričevanja

VOJAŠKI VODOVOD NANOS – KRAS

Voda je dragocena dobrina. Tega se še posebej zavedajo Kraševci, ki so dolga stoletja trpeli sušna obdobja. K reševanju vodne problematike je med 1. sv. vojno pripomogel tudi vojaški vodovod, kot so imenovali vodovod Nanos – Kras, dokončno rešitev pa je za Kraševce in Brkince predstavljal Brestoviški vodovod, ki se je na trasi od Brestovica – Lipa – Komen – Sežana -Kozina gradil v letih od 1981- 1987. Ljudje, ki so živeli na Krasu, so dodobra poznali besedo »suša«, saj se je ponavljala iz leta v leto in proti njej niso imeli nikakršne moči. Edino bogatini so si z izgradnjo mnogoterih vodnjakov zagotovili dovolj vode za celo leto. Cesta, ki je povezovala Dunaj s Trstom, je s posodobitvijo v začetku 18. stoletja bistveno pripomogla k dograjevanju štirn, saj so vprežna živina in konji, pa tudi ljudje, rabili velike količine vode. Z izgradnjo Južne železnice, ki je Trstu prinesla novo dobo leta 1857, je bila prvič tudi izpostavljena vodooskrba ob tej progi. Prve vodovodne cevi na Krasu je začela postavljati avstrijska vojska v času neposredno pred in po začetku 1. sv. vojne. To ni šlo za kakšno posebno ljubezen do Kraševcev, ampak za vojaške potrebe takrat že razpadajoče monarhije. V Sežano voda priteče 1914. leta.

Pomembno vlogo je v času avstro-ogrske monarhije odigral tudi vodovod Nanos – Kras. Ta vodovod so imenovali tudi vojaški vodovod, ker je bil zgrajen v času 1. sv. vojne za napajanje vojske in prebivalstva v zaledju fronte. Gradili so ga ruski vojni ujetniki od Razdrtega mimo Velikega Polja in Dolnje vasi, skozi dolino Raše in mimo Majcnev do Filipčjega Brda in Križa do Komna. Vodovod se je napajal iz dveh izvirov: iz izvira nad vasjo Strane in iz izvira Sušet, oddaljenega 2 km od Razdrtega. Konzorcij italijanskega kraškega vodovoda je prevzel leta 1923 že obstoječe vodovodno omrežje, ki je bilo medprovincialnega značaja, saj je segal do tedanje province Trst na provinco Friuli. Namen konzorcija je bila redna oskrba s pitno vodo tistim občanom občin, ki so prispevali h konzorciju. Vsega vodovodnega omrežja je bilo približno 166 kilometrov z dvema črpališčema. V Škrbini je bilo prvo, drugo pa v Volčjem Gradu.

Kot nam je razkril dolgoletni sežanski jamar Ludvik Husu, nas na to spominja velik kamen, ob vodni strugi med Doljenjo vasjo in Velikim Poljem, z vklesano letnico 1917. Ob tem pa nam pove še zanimivost ob otvoritvi vodovoda, da se je nemški major, ki je bil tudi projektant vodovoda, ustrelil, saj je rekel, da če voda ne bo pritekla iz vodovoda, da bo naredil to dejanje. Voda je nato vseeno pritekla nekoliko kasneje, kot je projektant izračunal, saj pri tem ni upošteval upora zraka. Malokdo pa ve, da je tudi vojaški vodovod iz 1. sv. vojne odžejal marsikaterega Kraševca.

Po osvoboditvi, ko je del Slovencev ostal na drugi strani meje, se vodooskrba ni mogla takoj izboljšati. Ko je leta 1947 tudi južni del takratne velike sežanske občine bil osvobojen in se je 15. septembra zavezniška vojaška uprava umaknila, je bila ena prvih skrbi nove države, da vzpostavi učinkovito preskrbo s pitno vodo in preskrbi dovolj vode, ki bi jo potrebovala nova industrija. Že 8. februarja 1948 je bil ustanovljeno podjetje Kraški vodovod v Sežani.

»V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so tekle aktivnosti za ugotovitev, ali ima Kras vodo ali ne. Ob vsakem večjem pomanjkanju vode je k nam prihajal jamar Viktor Saksida, ki je vztrajno trdil, da voda na Krasu je. K meni je

prišel tudi z dokazi s fotografijami in papirji, da so našli človeško ribico v jami pri Brestovici pri Komnu, kar je dokaz, da je voda in to celo pitna voda. Zato smo se tudi odločili za izgradnjo primarnega vodovoda,« pove takratni predsednik skupščine občine Sežana Boris Bernetič.

Veliko zaslug, da Kras ima vodo, ima prav gotovo sežanski častni občan in starosta jamarjev Viktor Saksida, ki k temu dodaja: »Že leta 1953 so tekle raziskave na raznih krajih po Sloveniji, med drugim tudi v Brestovici na krasu, ki je s 54 metri nadmorske višine najnižji kraj v naši takratni občini Sežana. Domačini so pravili, da je v tamkajšnjih jamah precej vode. V raziskovanja so se vključili tudi člani sežanskega jamarskega društva, ki ga zadnjih 30 let vodi predsednik Jordan Guštin, in raziskovalci Drčne jame. Raziskave v letih 1974 in 1975 so obrodile sadove. V potapljaški akciji raziskovanja sifona sta potapljača Marko Kraševc in Bogdan Kovač prišla na površje s človeško ribico, ulovljeno 15 metrov pod vodno globino. Sledile pa so tudi raziskave Geološkega zavoda.

Danes je čez Kras speljan novi vodovod iz Brestovice, ki je pomemben mejnik na področju vodooskrbe Krasa. Brestoviški vodovod je tako pomemben mejnik v razvoju Krasa in Brkinov. Na trasi od Brestovice pri Komnu do Sežane in Kozine grajen v letih od 1981 do 1987. Voda je v Sežani po primarnem Brestoviškem vodovodu pritekla 15. decembra 1984. V spomin na to veliko delo je fontana nasproti »Staroga gradu« in pošte.

Zasluge pri gradnji gredo občanom velike takratne Skupščine Občine Sežana, ki jo je vodil predsednik Ivan Vodopivec, ki dodaja: »Za Kraševce – pomanjkanje vode, dovoz vode s cisternami, zapiranje vode za več dni po vaseh, varčevanje z vodo – so besede, ki so postale zgodovina in ki tonejo v pozabo. Zgodovinske naloge ne bi mogli uresničiti brez dvakratne enotne opredelitve vseh delovnih ljudi in občanov na referendumu, brez velike materialne in moralne pomoči pripadnikov JLA, slovenskega vodnega gospodarstva, združenega dela, pomoči bank ter številnih posameznikov tako v slovenskem kot tudi v jugoslovanskem prostoru, ki so razumeli, kaj pomeni pomanjkanje vode za normalno življenje in razvoj na Krasu.«

Olga Knez

Foto: Olga Knez

MED, NARAVNO "TEKOČE ZLATO"

S čebelarjenjem se je že od leta 1769 ukvarjal čebelar in slikar Anton Janša (1734–1773) iz Breznice pri Žirovnici. Bil je začetnik modernega čebelarjenja in eden najboljših poznavalcev čebel.

Anton Janša

Na čebelarski šoli na Dunaju, ki jo je ustvarila Marija Terezija, je kot učitelj delal na cesarskem dvoru. Čebelarjenje je tudi na Krasu potekalo dolga stoletja, intenzivno pa od leta 1892. Na Krasu so bile za čebelarjenje izjemne naravne danosti, saj tu uspevajo akacija, lipa, materina dušica itd.

V nekdanji "goriški pokrajini", kamor je spadala tudi vas Kačiče, je čebelarilo kar nekaj naprednih čebelarjev, med njimi tudi čebelar Anton Franetič (1901–1974) iz Kačič. Okolica vasi je imela, in še vedno ima, izjemne pogoje za gojenje čebel, saj je zanje vedno dovolj paše.

Ko so spomladi zacvetele češnje in drugo sadno drevje, so čebele po njihovih cvetovih nabirale veliko medicine. V juniju je zacvetela akacija, ki je je bilo v okolici vasi veliko. Ob cesti Kačiče – Rodik je bilo pravo morje njenih belih, dišečih cvetov. Na tem območju je še danes veliko akacijevih dreves. Pred košnjo so bili travniki polni raznovrstnih cvetic, katere so čebele pridno obletavale. Tudi lipovi cvetovi so privabljal čebele.

V tem okolju je imel čebelar Anton Franetič čebelnjak, v katerem je imel 48 čebeljih panjev. Na začetku čebelarjenja je točil med z ročnimi točili, ki so si jih čebelarji posojali med seboj, pozneje pa si je nabavil svoja točila. Okvirje panjev je dolgo izdeloval sam. Čebele je dimil s kresilno gobo. Čebelaril je sam, le pri točenju medu mu je pomagala njegova žena Zora (Mežnarjeva) in sorodniki. Točil je cvetlični, akacijev in lipov med. Med je prodajal zadrugam za odkup kmetijskih pridelkov. Sodeloval je tudi s podjetjem Medex iz Ljubljane, ki je odkupovalo med od čebelarjev. Med so pri njem kupovali tudi ljudje iz bližnje in daljne okolice. Tudi sama sem ga kupovala pri njem, predvsem ob velikih praznikih, ko je mama pekla potico in druge slaščice. Vsakokrat, ko sem prišla kupiti med, ali sem njegovi ženi Zori, šivilji, prinesla kaj zašiti, je pognal orkestrion, ki je predvajal glasbo na posebne glasbene trakove (glasbene zapise, predhodnike glasbenih plošč). Takrat doma nismo imeli radia, zato je bilo to zame pravo doživetje.

Glasbena omara - ORKESTRION. Kovaški muzej Kropa. www.radolca.si

Čebelji izdelki so med ljudmi cenjeni že stoletja, saj so popolnoma naravna živila. Poleg medu je znanih še vrsta drugih naravnih izdelkov iz čebeljih panjev. Z uživanjem le-teh si človek krepi in ohranja svoje zdravje.

Čebele so nepogrešljiv del narave, saj so tudi oprashaevalke rastlin. Za njihovo delo jih narava nagraduje z medicino in cvetnim prahom ter tako omogoča njihov razvoj in obstoj, hkrati pa ohranja rastlinske in živalske vrste ter ne nazadnje tudi obstoj človeka.

Zaradi izjemnega pomena čebel je Generalna skupščina ZN razglasila 20. maj za svetovni dan čebel, z namenom, da bi ta dan opozoril vse človeštvo na pomen teh drobnih delavk, brez katerih bi bilo na svetu za tretjino manj hrane, pa tudi na usodno soodvisnost narave in človeka.

Pisateljica in čebelarka Nada Kerševan, ki čebelari v Podgradu pri Vretni, je o čebeli, tej marljivi delavki, v svoji pesmi "Bodi zdrava naša sivka!", zapisala slednje:

*»O čebela, naša sivka,
ki si drobna zapeljivka.
Kdor vsaj enkrat čebelari,
nikoli več te ne pozabi.
Ti njegova si lastnina,
dom njegov pa tvoja domovina.«*

Klelija Potokar

Franetič Anton pred svojim čebelnjakom

OBRNITI NOV LIST V ŽIVLJENJU NA MAGIČNIH FILIPINIH

Igor Grgorovič piše prav posebno zgodbo. Leta 2019 se je odločil, da svojo srečo poskusi na Filipinih. Trenutno je sicer doma, a je do nedavnega živel na Filipinih, kjer je odprl svoj resort v mestu Moalboal na otoku Cebu. Epilog njegove zgodbe se začne leta 2019, ko je s prijateljem odšel na dopust na Filipine. Po obisku mnogih krajev in otokov, sta se začasno namestila v Moalboalu. Prostor je večinoma še neizkoriščen, turizem tam še ni razcvetel in Igor je priložnost videl v skoraj razpadajočem bivšem resortu. Odločitev za selitev na drugi konec sveta in zraven vsega še odpreti svoj posel je seveda težka in zahteva veliko premisleka. A ko je navzoča tako velika želja, kot je bila pri Igorju, prostora za razmislek ni bilo. V življenju je treba tvegati in se podati v neznanu.

Igor pravi, da se je za to potezo odločil, ker je od nekdaj imel željo po selitvi v tujino, še posebej v tople kraje. Želel si je poskusiti nekaj novega, drznega in se postaviti izven cone udobja. Meni, da je življenje v Aziji precej drugačno kot življenje tukaj. Predvsem živijo Filipinci bolj počasi in bolj umirjeno. Njihov način življenja je precej bolj sproščen, živijo brez stresa in ne tako hitro kot mi. Ljudje so po naravi veseli, prijazni in gostoljubni. V večini imajo manj kot mi, a so veseli že najmanjše pozornosti. Tujce sprejemajo z odprtimi rokami in se trudijo, da jim pomagajo na kakršenkoli način lahko. Na vprašanje, kaj od doma najbolj pogreša, pravi, da ničesar materialnega, le domače okolje, družino in prijatelje. O svojem resortu meni, da bo z vsakim novim obiskom pridobival na prepoznavnosti in se bo vedno več ljudi odločalo za obisk pri njem. Upa, da bo lahko z delom nadaljeval še naprej

ter svojim gostom ponujal vedno več. Njegova nastanitev, ki sliši na ime Native House Resort, se nahaja na plaži Panagsama ter ponuja zunanji bazen. Celoten kompleks je urejen na bazi ekoloških virov, saj so hišice in njihova notranjost skoraj v celoti narejene iz bambusa. Po ocenah obiskovalcev na strani TripAdvisor in Booking je opaziti, da večina močno pohvali Igorjevo gostoljubnost in ustrežljivost. Očitno je, da je svojo dobro voljo iz Divače prenesel tudi na oddaljene Filipine. Že samo potovanje tja je zanimivo, avanturistično, predvsem pa izobraževalno. Poleg nove kulture in novih ljudi, imamo priložnost poskusiti njihovo hrano, ki navdih črpa iz več kuhinj, pri vsaki jedi pa se lahko okusi španski, kitajski, indijski in zahodni vpliv. V Moalboalu je poleg neverjetno lepih slapov, ki so razporejeni po celotnem otoku, možnosti za aktiven dopust ogromno. Moalboal je raj za potapljanje. Ena izmed najbolj zanimivih izkušenj je potaplja-

nje z jatami sardel in želvami ter v malo oddaljenem Oslobu z velikimi kitovci. Prav tako lahko tam vidimo enega izmed najlepših koralnih grebenov na svetu. Za bolj športno navdušene obiskovalce ne manjka pohodniških poti, ki nas na vrhu nagradijo z osupljivimi razgledi na filipinski arhipelag.

Vsem, ki ste naklonjeni tovrstnim potovanjem močno priporočam obisk Igorjevega resorta, ker se boste domov vrnili z nepozabno izkušnjo in s spomini, ki bodo trajali večno.

https://www.tripadvisor.com/Hotel_Review-g663539-d19383316-Reviews-Native_House_Resort-Moalboal_Cebu_Island_Visayas.html

<https://www.booking.com/hotel/ph/native-house-resort-moalboal.sl.html>

<https://www.facebook.com/nativehouseseresort/>

Instagram: native_house_resort

Nicol Vujović

Foto: Igor Grgorovič

PODPIS POGODBE ZA ZAČETEK GRADNJE DRUGEGA TIRA

V sredo, 31. 3. 2021, se je v Lipici odvil slavnostni podpis pogodbe za začetek izgradnje drugega tira. To je zelo pomemben dan tako za gospodarstvo, razvoj logistike in koprškega pristanišča kot za vse nas.

Dela naj bi se začela predvidoma v maju, zaključila naj bi se leta 2026. Na odseku med Črnim kalom in Koprom bo dela izvajal CPG v sodelovanju s turškim podjetjem YAPI MERKEZI in OZALTIN. Vrednost del znaša 224,7 milijona EUR.

Luka Koper in drugi tir sta strateškega pomena tako za Slovenijo kot tudi za zaledne države.

Izvedba gradnje s slovenskim izvajalcem kot vodilnim partnerjem je zelo pomembna tudi za slovensko gospodarstvo. Gradnja odseka predvideva izgradnjo šestih predorov v skupni dolžini 7,7 kilometrov ter viadukt Gabrovica v dolžini 452 metrov in Vinjan v dolžini 642 metrov.

Na slavnostnem dogodku v Lipici so ob prisotnosti ministra za infrastrukturo g. Jerneja Vrtočca in primorskih županov pogodbo podpisali generalni direktor ZTDK g. Pavle Hevka, direktor družbe ZTDK g. Iztok

Černoša in direktor podjetja Kolektor CPG g. Kristjan Mugerli.

Alenka Štrucl Dovgan

Foto: arhiv ZTDK

NAGRAJENCI NAGRADNE KRIŽANKE

Od tistih, ki ste nam poslali rešitve prejšnje križanke, smo v začetku aprila izžrebalitri srečne nagrajence. To so:

**Karolina Šega iz Senožeč,
Irena Dolgan Požrl iz Famelj in
Zmaga Antončič iz Sežane.**

ČESTITAMO!

Nagrade za križanke so za celotno leto 2021 prispevali naslednji sponzorji oziroma donatorji:

Kamnoseški izdelki umetnostne obrti Jernej Bortolato,
Čebelarstvo Gombač iz Naklega,
Javni zavod Park Škocjanske jame,
Jamarsko društvo Gregor Žiberna Divača in
Avtoplus TPS d.o.o. iz Sežane.

Vsem sponzorjem oziroma donatorjem nagrad se iskreno zahvaljujemo za prijazen odziv in podarjene izdelke.

Zavod Dobra pot

PROGRAM EVROPSKA SOLIDARNOSTNA ENOTA ZA OBDOBJE 2021–2027

V začetku aprila smo obeležili sprejetje novega programa Erasmus+ za obdobje 2021–2027, 15. aprila pa je Evropska komisija že objavila tudi razpis in vodnik novega programa Evropska solidarnostna enota za obdobje 2021–2027.

Evropska solidarnostna enota je program, ki gradi na dosežkih več kot 25-letnega izvajanja evropskih programov na področju mladine in solidarnosti, zlasti na uspehu Evropske prostovoljske službe, na pobudi Prostovoljci EU za humanitarno pomoč in predhodnem programu Evropska solidarnostna enota, ki je se je uspešno izvajal v letih 2018–2020. Program predstavlja enotno vstopno točko za solidarnostne aktivnosti. Odpira več in boljše priložnosti, ki zajemajo najrazličnejša področja, kot so vključevanje migrantov, okoljski izzivi, preprečevanje naravnih nesreč, izobraževanje, mladinske dejavnosti in humanitarna pomoč. Podpira tudi nacionalne in lokalne akterje pri njihovih prizadevanjih za obvladovanje različnih družbenih izzivov in kriz.

Mladim ponuja priložnosti za udeleževanje v solidarnostnih aktivnostih, ki jim omogočajo, da se angažirajo v korist skupnosti ter pridobijo koristne izkušnje in kompetence za osebni, izobraževalni, družbeni, državljanski in poklicni razvoj ter s tem izboljšajo svojo zaposljivost. Letošnja prednostna usmeritev sta zdravje in mobilizacija prostovoljcev za delo na projektih, ki naslavljajo različne izzive na področju zdravja, vključno s posledicami pandemije in spopadanju z njimi.

Evropska solidarnostna enota združuje mlade pri prizadevanjih za bolj vključujočo družbo s podpiranjem ranljivih oseb ter odzivanjem na družbene in humanitarne izzive. Ponuja izkušnjo, ki zagotavlja navdih in opolnomočenje mladih, ki želijo pomagati, se učiti in razvijati, ter zagotavlja enotno vstopno točko za take solidarnostne aktivnosti po vsej Uniji in širše. Aktivnosti Evropske solidarnostne enote podpirajo cilje strategije EU za mlade za obdobje 2019–2027.

SPLOŠNI CILJI PROGRAMA

Splošni cilj Evropske solidarnostne enote je okrepiti udeleževanje mladih in organizacij v dostopnih in visokokakovostnih solidarnostnih aktivnostih, zlasti prostovoljstvu, kot načinu krepitev kohezije, solidarnosti, demokracije, evropske identitete in aktivnega državljanstva v Uniji in širše, s katerim hkrati naslavljajo družbene in humanitarne izzive na terenu, s posebnim poudarkom na spodbujanju trajnostnega razvoja, družbenega vključevanja in enakih možnosti.

POSEBNI CILJI PROGRAMA

Posebni cilj programa je mladim, vključno z mladimi z manj priložnostmi, zagotavljati lahko dostopne priložnosti, da se udeležujejo v solidarnostnih aktivnostih, ki vodijo v pozitivne družbene spremembe v Uniji in širše, ob tem pa se krepiti in ustrezno potrjuje njihove kompetence ter spodbuja njihovo stalno aktivno državljansko udeleževanje.

PREDNOSTNE NALOGE PROGRAMA

- Socialno vključevanje in raznolikost
- Digitalna preobrazba
- Sodelovanje v demokratičnem življenju
- Varstvo okolja, trajnostni razvoj in podnebni ukrepi
- Preventiva, promocija in podpora na področju zdravja za leto 2021

POMEMBNE ZNAČILNOSTI PROGRAMA EVROPSKA SOLIDARNOSTNA ENOTA

- Prostovoljstvo
 - Neformalno učenje in priložnostno učenje
 - Priznavanje in potrjevanje spretnosti in kvalifikacij
 - Evropska dodana vrednost
 - Mednarodna razsežnost
 - Večjezičnost
 - Varnost in zaščita
 - Komuniciranje projektov in njihovih rezultatov za povečanje učinka
- S skupnim proračunom v višini več kot 1 milijarde evrov bo novi program

lahko približno 275.000 mladim pomagati pri naslavljanju družbenih in humanitarnih izzivov v okviru prostovoljskih ali solidarnostnih aktivnosti. V prvem letu izvajanja je za to na voljo več kot 138 milijonov evrov.

Vodnika po programu Evropska solidarnostna enota za leto 2021 je za enkrat na voljo le v angleškem jeziku, slovenski prevod je v pripravi. Na voljo so tudi že prijavnice za leto 2021. Vir: <http://www.movit.si/ese/splosno-o-programu/>

Podobno kot za predstavitev programa Erasmus+ je pod okriljem Nacionalne agencije v programih EU na področju mladine, Zavoda za razvoj mobilnosti mladih – MOVIT, 22. aprila 2021 v Sloveniji potekala spletna otvoritev in informativni dan za novi program Evropska solidarnostna enota 2021–2027.

Na predstavitvi smo udeleženci spoznali novosti in potek programa ter podrobneje projekte prostovoljstva.

Romana Derenčin,

Občinska uprava Občine Divača
Foto: <http://www.movit.si/ese/splosno-o-programu/>

PROGRAM ERASMUS+ MLADI V AKCIJI 2021–2027

Novi program Erasmus+ za obdobje 2021–2027 je 25. 3. 2021 uradno otvorila evropska komisarka za izobraževanje, kulturo, mladino in šport Mariya Gabriel. Program nadaljuje dobre prakse preteklega programa (mladinske izmenjave oz. mobilnost mladih ter mobilnost mladinskih delavcev), prinaša pa tudi nekaj sprememb, kot so partnerstva za sodelovanje, ki nadomeščajo dosedanja strateška partnerstva, ter projekti udejstvovanja mladih, ki gradijo na preteklih projektih dialoga mladih. Novi Program naj bi imel še večji poudarek na socialnem vključevanju od svojega predhodnika, močan poudarek pa bo tudi na podpori za prehod v bolj zeleno in digitalno prihodnost, kot jo predvideva Evropski izobraževalni prostor. Program naj bi nudil tudi podporo za krepitev sistemov izobraževanja, usposabljanja in mladine v luči pandemije. S skupnim proračunom v višini 26,2 milijard evrov (v primerjavi s 14,7 milijardami v obdobju 2014–2020) bo novi program lahko kar 10 milijonom Evropejcev omogočil učno mobilnost in izkušnjo čezmejnega sodelovanja. 7. in 8. aprila 2021 so pod okriljem Nacionalne agencije v programih EU na področju mladine, Zavoda za razvoj mobilnosti mladih – MOVIT, v Sloveniji potekali spletna otvoritev in informativna dneva za novi program Erasmus+ Mladi v akciji 2021–2027.

Na dvodnevni predstavitvi smo udeleženci spoznali bistvene in pomembne usmeritve programa. Po otvoritvi in splošni predstavitvi so bila obširno in izčrpno predstavljena področja: mobilnost mladih oz. mladinske izmenjave, mobilnost mladinskih delavcev, aktivnosti udejstvovanja mladih in partnerstva za sodelovanje. Na celotnem dogodku je bilo zagotovljeno tudi tolmačenje v slovenski znakovni jezik, kar še posebej dokazuje udeležanje skrbi za vse.

Nekaj splošnih informacij o programu Erasmus+ (2021–2027):

Erasmus+ je program EU na področju izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa za obdobje 2021–2027. Izobraževanje, usposabljanje, mladina in šport so ključna področja, ki državljanom pomagajo pri osebnem in poklicnem razvoju. Kakovostno inkluzivno izobraževanje in usposabljanje ter neformalno in informalno učenje opremijo mlade in udeležence vseh starosti s kvalifikacijami in veščinami, potrebnimi za njihovo smiselno sodelovanje v demokratični družbi, medkulturno razumevanje in uspešen prehod na trg dela.

Na podlagi uspeha programa v obdobju 2014–2020 Erasmus+ krepi prizadevanja za povečanje priložnosti, ki se ponujajo udeležencem in širšemu krogu organizacij, s poudarkom na kakovostnem vplivu in prispevku k bolj vključujoči in kohezivnejši družbi, s poudarkom na zelenih in digitalnih kompetencah v družbi. Evropski državljani morajo biti bolj opremljeni z znanjem, spretnostmi in kompetencami, ki so potrebne v dinamično spreminjajoči se družbi, ki je vedno bolj mobilna, večkulturna in digitalna. Preživljanje časa v drugi državi za izobraževanje, učenje in delo bi moralo postati standard.

CILJI PROGRAMA ERASMUS +
Splošni cilj programa je z vseživljenjskim učenjem podpirati izobraževalni, poklicni in osebni razvoj ljudi na področju izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa v Evropi in širše ter s tem prispevati k trajnostni rasti, kakovostnim delovnim mestom in socialni koheziji, spodbujanju inovacij ter krepitvi evropske identitete in aktivnega državljanstva.

Posebni cilji:

1. spodbujati učno mobilnost posameznikov in skupin ter sodelovanje, kakovost, vključenost in pravičnost, odličnost, ustvarjalnost in inovativnost na ravni organizacij in politik na področju izobraževanja in usposabljanja;
2. spodbujati neformalno in priložnostno učno mobilnost in aktivno sodelovanje med mladimi ter sodelovanje, kakovost, vključenost, ustvarjalnost in inovacije na ravni organizacij in politik na področju mladine;
3. spodbujati učno mobilnost športnega osebja, pa tudi sodelovanje, kakovost, vključenost, ustvarjalnost in inovativnost na ravni športnih organizacij in športnih politik.

POMEMBNE ZNAČILNOSTI PROGRAMA ERASMUS+

- Zaščita, zdravje in varnost udeležencev
- Večjezičnost
- Mednarodna razsežnost

- Priznavanje in potrjevanje spretnosti in kvalifikacij
- Komuniciranje projektov in njihovih rezultatov za povečanje učinka
- Erasmus + Odprt dostop za izobraževalna gradiva
- Erasmus + Odprt dostop za raziskave in podatke

PREDNOSTNE NALOGE PROGRAMA ERASMUS+

- Vključenost in raznolikost
- Digitalna transformacija
- Sodelovanje v demokratičnem življenju
- Okolje in boj proti podnebnim spremembam

Vir: <http://www.movit.si/erasmus-mladi-v-akciji/splosno-o-programu/>

Občina Divača se že vrsto let aktivno vključuje v aktivnosti na področju dela za in z mladimi. Nadaljuje z aktivnim sodelovanjem v projektu Europe goes local, v katerega je bila pred leti sprejeta, sedaj pa sodeluje v njegovi nadgradnji in oplemenitnji projekta. Občina pa je bila povabljen tudi k sodelovanju v novem projektu rEUral Europe, skozi katerega bomo mlade in tudi manj mlade spodbujali k aktivni participaciji in jih hkrati seznanili s pomenom aktivnega državljanstva in z evropskimi vrednotami.

Koraki so počasni, vendar obetajoči. Epidemija je tudi na tem področju upočasnila načrte, vendar jih ni zaustavila temveč jih je preoblikovala in predstavila na čas, ko bodo lahko zaživel v polni meri. Želimo več sodelovanja in pobud mladih ter upamo, da bomo lahko tudi v naši občini »merili« in dobro izmerili učinke predstavljenega programa za obdobje do leta 2027.

Romana Derenčin,

Občinska uprava Občine Divača

Foto: <http://www.movit.si/erasmus-mladi-v-akciji/novice/detajl/clanek/navoljo-je-vodnik-po-programu-erasmus-za-leto-2021-copy-1/>

SVETOVNI DAN ZDRAVJA PRI LISIČKAH

Dne 7. aprila smo praznovali svetovni dan zdravja. Ker smo vrtci takrat delovali v zmanjšanem obsegu, smo pri Lisičkah ta dan obeležili v naslednjem tednu. V vrtcu želimo z raznolikimi vsebinami spodbuditi, da bi se vsakodnevno odločali za zdrav način življenja. Sem sodi tudi spodbujanje gibanja in uživanja zdrave hrane, zato smo se v petek 16. aprila odpravili na daljši pohod v borov gozdiček nad Divačo. Na vrhu smo se odžejali z vodo iz svojih nahrbtnikov ter okrepčali z jabolki, ki smo jih prinesli s seboj. Čas smo izkoristili tudi za raziskovanje gozdička ter igro z naravnimi materiali. Otroci so bili nad tem navdušeni in sklenili smo, da se še vrnemo.

Mateja Modic,
vzgojiteljica v enoti Divača
Foto: Mateja Modic

PRAZNOVANJE POMLADI

Končno smo dočakali pomlad! Da smo jo lahko pozdravili z odprtimi rokami, smo v ta namen spoznali novo pomladno pesmico z naslovom Kje? Pesem je napisal naš kraški pesnik Srečko Kosovel, z njo pa smo se poklonili tudi svetovnemu dnevu poezije, ki ga v okviru Unescove mreže obeležujemo 21. marca.

SREČKO KOSOVEL: Kje?

Kje je zvonček?

Tam na mahu ziblje se in spava.

Kje vijolica sestrice?

V skritem grmu diha v strahu.

Kje trobentica?

Nanjo deček poigrava.

Kje je dete?

Žarki zlati z njim igrajo se na trati.

Pesem smo spoznali preko ilustracij na kamišibaju ter poslušali zvočni posnetek, saj je pesem tudi uglasbena. Po spoznavanju pesmice je sledila glasbeno didaktična igra z ritmičnimi instrumenti, prilagojena starosti otrok. Čeprav se zaradi ukrepov med sabo nismo mogli družiti, pa smo se vseeno imeli lepo.

Mateja Modic,
vzgojiteljica v enoti Divača
Foto: Mateja Modic

BALET V ČASU KORONE

Le kdo bi si mislil, da nas čakajo takšni časi. Časi, ko bodo naši otroci plesali preko računalnika in ne v živo. Pa vendar smo te čase dočakali.

V društvu ljubiteljev baletne umetnosti se po najboljših močeh skušamo približati našim članom. Vaje izvajamo s pomočjo starešim poznane zoom aplikacije. Tako naše baletke in baletniki ohranjajo stik s kulturo in vsaj malo se lahko tudi vidijo, si pomahajo ter se virtualno pozdravijo.

Vendar v društvu smo pozitivnih misli in verjamemo v naše načrtane cilje. Verjamemo, da bomo lahko kmalu

začeli z vajami v živo, verjamemo, da bomo lahko predstavili našo 20-letnico obstoja baleta na divaškem. Ravno tako imamo veliko novih načrtov, ki samo čakajo zeleno luč na semaforju. V Divači nas poznate in tako kot mi verjamete v nas in naše delo. Ne moremo pa mimo dejstva, da smo kljub korona času izvedli nekaj tekmovanj in da so naše balerine dosegle odlična prva mesta. Ponosni smo nanje in premalo se o nas govori. Smo pomemben člen kulture, smo pomemben del skupnosti. Predstavljamo naš kraj, čeprav delujemo v težkih oko-

liščinah. Ni dovolj prostora, ni urejene okolice ... pa vendar smo še vedno med vami.

Plešemo po taktih baleta in tako ustvarjamo nove zgodbe, nove prigode in urimo nove bodoče baletke in baletnike. Tudi preko računalnika se lahko napiše zgodba, tudi preko računalnika se lahko ohranja stik.

A ko govorimo o baletu in ko govorimo o našem društvu, smo še vedno tradicionalisti in želimo vaje v živo, v boljših, otrokom bolj prijaznih prostorih. Želimo ponovno napolniti dvorano in slišati aplavz gledalcev, želimo

ponovno začuti tisti že skoraj pozabljeni adrenalin.

V tem času se zahvaljujemo vsem za podporo, posluh in pomoč.

Mojca,
DLBU Divača
Foto: Darja,
DLBU Divača

AL' PRAV SE PIŠE

Raba krajevnih imen v Občini Divača

Mogoče ste bili kdaj med sprehajanjem po naši občini pozorni na imena naselij, mogoče ste se spraševali, kako se imena pravilno sklanja. Pa poglejmo, ali in zakaj so v rabi posameznih krajevnih imen razlike. Po pregledu imen vseh naselij lahko ugotovimo, da je največ imen ženskega spola v množini – Dane, Dolnje in Gornje Ležeče, Dolnje in Gornje Vreme, Famlje, Gabrče, Goriče, Kozjane, Laže, Misliče, Otošče, Potoče, Senadole, Senožeče, Škoflje, Vareje in Vatovlje. Sklanjajo se kot npr. lipe, torej *V Vasi Potoče je bilo včasih balinišče. Leta 2020 so našeli 40 prebivalcev Gabrč, Z Vremščice se lahko spustite proti Senožečam ali Gornjim Ležečam. TKŠD Mejame ima sedež v Danah ...* Imena Famlje,

Škoflje in Vatovlje imajo to posebnost, da se v rodilniku pred sklop -lj vrine e – *Famelj, Škofelj, Vatovelj.*

Imena naselij Brežec, Podgrad, Matavun, Škocjan, Vremski Britof, Zavrhek sodijo v moški spol ednine, sklanjajo se kot npr. korak – *Naselje Podgrad leži na nadmorski višini 549 m. Kolesarska pot vodi tudi mimo slikovitega Matavuna, Na Brežcu poteka žetev sivke, Vabljeni v Škocjan na Škocjanfest.* Po ženskem spolu ednine, kot samostalni lipa, se sklanjajo imena naselij Divača, Betanja, Baraka, Dolenja vas – *Divača je središče občine, V okolici Betanje so velike udornice Lisična, Dol in Sopandol. V Dolenji vasi si lahko ogledamo ta-*

bor. Naselji Gradišče in Naklo sodita k samostalnikom srednjega spola, ki se v ednini sklanjajo kot npr. okno ali sonce – *Gradišče je znano po freskah v cerkvi svete Helene, V Naklem je leta 2020 živel 56 prebivalcev.*

Zanimivo pa je ime Kačiče - Pared, ki je sestavljeno iz imena ženskega spola v množini in moškega spola v ednini. Sklanjata se obe sestavini – *Kačiče - Pared, Kačič - Pareda, Kačičem - Paredu ...*

doc. dr. Jana Volk,
Oddelek za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem

ŽIVLJENJE MLADIH V DIVAČI MED PANDEMIJO COVID-19

Globalna zdravstvena situacija, ki jo poznamo pod imenom pandemija COVID-19, in njeni ekonomski ter socialni vplivi so zmotili skoraj vse vidike življenja vseh družbenih skupin. Ena najbolj prizadetih so pa nedvomno tudi mladi, ki se jim je življenje drastično obrnilo na glavo. Kriza COVID-19 za mlade predstavlja precejšnja tveganja na področju izobraževanja, zaposlovanja, duševnega zdravja ter tudi normalnega življenja. Tudi v Divači se precej mladih sooča s težavami. Včasih nogometno igrišče so zdaj nadomestili računalniki. O možnostih mladih v trenutni situaciji sem se pogovarjala z **Nejcem Škamperletom Kukcem**, ki je nekaj časa nazaj ustanovil **Mladinsko športno društvo Divača**. Slednje je bilo najprej namenjeno organiziranju nogometnih turnirjev, zdaj pa so se odločili tudi za druge športe. Tako so se v času epidemije zbrali na igrišču v skupinah do 10 ter organizirali turnirje v košarki. V trenutnem lockdownu to seveda ni mogoče, vendar nameravajo z aktivnostmi nadaljevati takoj, ko se omejitve sprostijo. V ta namen sporočam vsem mladim, ki bi si želeli sodelovati, naj se oglasijo pri Nejcu, ki jim bo dal informacije. V času, ko je druženje omejeno, je še posebej priporočljivo ohraniti stike s svojimi vrstniki, seveda pod varnimi pogoji

Tea Taraba, Vremščica 2021. Osebni arhiv.

in z omejitvami, da bi se preprečilo nezaželeno širjenje virusa.

V Divači je v zadnjem letu bilo opaziti tudi porast pohodnikov. Ker smo bili veliko časa omejeni na občino ali na regijo, so naši hribi postali precej bolj obiskani, kot so bili do sedaj. Tako smo dodobra spoznali še primorske lepote in se podali v raziskovanje Vremščice, Starega Taborja, Slavnika, Kokoške, Sedovnika ...

Naj omenim, da imamo poleg mnogo uspešnih športnikov v Divači tudi uspešno rokometnico **Tanaja Česnik**, ki trenutno igra za RK Olimpija, v skupini mladink je ekipa v 1. državni ligi, v skupini članic pa v 1B. državni ligi. Tanaja pravi, da imajo trenutno treninge kar preko Zooma, ki je zamenjal Halo Tivoli, v kateri so trenirale do sedaj. Tanaja mi pove, da ji na tak način manjka predvsem resnična izkušnja na treningu, žoga, gol pa tudi kontakt med igralkami in prisotnost trenerja.

Naša uspešna karateistka **Nika Frank** meni, da so se stvari precej spremenile. Karate se lahko trenira tudi doma, vendar imaš namišljenega nasprotnika. Gre tudi za to, da ni nujno obvezno, da treniraš v telovadnici, vendar je pomembno, da imaš dovolj prostora za vadbo. Ena izmed naših baletk **Nika Lipolt** pa je predlagala, da bi izvajala razgibalne vaje preko Zooma za vse tiste, ki bi bili zainteresirani.

Tanaja Česnik, članica RK Olimpija, 2020. Osebni arhiv.

Kot torej lahko vidimo, so se mladi v Divači precej zavzeli za to, da se vsakodnevno ukvarjajo s športom ter poskrbijo zase. Upamo, da bomo lahko v tem duhu tudi nadaljevali ne glede na situacijo.

Nicol Vujović

Nogometni turnir v Divači 2019, organiziran s strani Mladinskega športnega društva. Igor Bolčič

DIVAŠKI ČASTNI OBČAN ANREJ JELAČIN SATIRO ZAMENJAL ZA PRAVLJICE

Divaški častni občan, znani primorski humorist in satirik Andrej Jelačin, avtor šestih komedij, treh knjig in trikratni direktor gledališča, Globus filma in Študijske knjižnice Koper ter pisec številnih humoresk, je začel pisati pravljice. Nagovorila ga je njegova hčerka Iris, po poklicu pravnica, ki ji je skrbni oče, ko je bila še otrok, da bi prej zaspala, pripovedoval pravljice. Tiste pravljice so bile za igrivo hčerko nepozabne in še danes jih ne more nikakor pozabiti, tako zaradi njihove vsebine kot očetovega izjemnega glasu. Oče, s psevdonimom Toni Karjola, ji bo sedaj skušal ugoditi. Težava je le v tem, da danes ne ve, kaj ji je takrat pripovedoval, saj si je vse pravljice v tistih večerih izmišljeval. Kot nam je povedal, bodo te pravljice iz njegove mladosti. Jelačin, rojen 1932 leta v Senožečah, se je kot petnajstletnik vpisal na srednjo veterinarsko šolo v Ljubljani in se zaposlil kot veterinarski tehnik v Novi Gorici, a ga je bolj zanimalo gledališče, zato se je odločil za študij na ljubljanski igralski akademiji ter je bil vse življenje povezan z gledališčem, bodisi kot igralec, še zlasti v duetu s soprogo Marijo Parovan, kot tudi kot režiser. Njegova komedija Piknik s

tvojo ženo, v kateri je zaigral s soprogo Marijo, je doživela kar 312 ponovitev po vsej Sloveniji, v zamejstvu in med našimi zdomci v Avstriji, Nemčiji in na Švedskem. Nepozabna je tudi komedija Agencija za ločitve, s katero je novoustanovljeno Gledališče Koper leta 2000 odprlo svoja vrata in jo imelo na sporedu kar 10 sezon. Prvi razprodani knjigi Vesele in debele iz karjole je sledila knjiga Vse moje ljubezni – spomini Tonija Karjole in pred kratkim je po nagovoru sežanske častne občanke Jolke Milič napisal svojo zadnjo knjigo Ni je šole brez karjole.

Andrej je namreč deseti otrok in še pastirček povrhu. Zato bodo njegova otroška in mladostna doživetja za marsikoga zanimiva. Pripomnimo lahko, da je v svojem rodnem kraju v Senožečah pričel in dolga leta vodil etnološko prireditev Pastirske igre, ki so bile hvalnica pastirskemu življenju.

Vse bo povezano z naravo. Želi si, da bi njegove pravljice ilustrirala njegova vnukinja Katarina (hčerka znanega TV novinarja Deana Jelačina), ki bo letos maturirala. Založnika še ni našel, a upa, da ga bo le dobil, nam pove satirik Toni Karjola, katerega je Udba

spremljala več desetletij. Ob tem pa Jelačin ugotavlja, da se nekatera sredstva obveščanja tudi danes bojijo nove strankarske udbe, ki zasleduje iste cilje kot nekdanja, le pod drugim imenom in bolj nedolžnim obrazom. Izgleda, da je pravljice danes bolj varno pisati kot satiro.

Olga Knez

Foto: Olga Knez

ZGODILO SE JE GLASNIK

POKLON OB DNEVU UPORA PROTI OKUPATORJU

Ob dnevu boja proti okupatorju, namenjenemu spominu na slovensko odpornišvo proti protifašističnemu boju ter spominu na 80. obletnico ustanovitve Osvobodilne fronte, smo se v občini Divača odločili za primerno obeležje. Na ta dan, 27. aprila, je potekal tudi vsakoletni tradicionalni **Pohod po partizansko-kurirskih poteh** iz Dan pri Divači na Vareje, ki si ga je po pričevanjih o kurirski dejavnosti na tem območju omislil **Joško Valenčič**, nekdanji predsednik društva TKŠD Mejame in član Združenja borcev za vrednote NOB Divača. Zaradi epidemije s koronavirusom pohoda že drugo leto ni bilo mogoče organizirati. Pri spomeniku padlim

sta na Varejah spregovorila divaška županja **Alenka Štrucl Dovgan** in **Mirko Martinčič**, predsednik Združenja borcev za vrednote NOB Divača, pred spominskim obeležjem v Divači pa **Bojan Pahor**, predsednik združenja borcev za NOB Sežana, in županja **Alenka Štrucl Dovgan**. Vse navzoče pa je v imenu Veteranov slovenske vojske pozdravil **Fabio Steffe** ter poudaril, da se vojni časi ne bi smeli nikoli več ponoviti in da na žrtve vojn in na vse, ki so kakorkoli prispevali k osamosvojitvi Slovenije, ne smemo nikoli pozabiti.

Mirjam Frankovič Franetič
Foto: Mirjam Frankovič Franetič

DEFIBRILATORJA V DANAH PRI DIVAČI IN GORNJIH LEŽEČAH

Občina Divača je v letošnjem letu prvič uvedla participativni proračun. Občani so do določenega roka imeli možnost podati predloge, med katerimi sta bila tudi predloga za postavitev defibrilatorjev v vaseh Dane pri Divači in Gornje Ležeče, ki sta bila tudi izglasovana. Takoj po sprejemu proračuna smo pristopili k realizaciji in nabavili defibrilatorja, ki sta javno dostopna.

V Danah pri Divači so se krajani odločili, da ga postavijo

na vaški dom, v Gornjih Ležečah pa na stanovanjsko hišo Gašpičevih – Gornje Ležeče 12.

Z obeh vasi so se nam vaščani zahvalili za pridobitev, ki širše življenja.

Suzana Škrlj, občinska uprava

Foto: Benjamin Škrlj (Dane), Dinko Ružič (Gornje Ležeče)

Dane

Gornje Ležeče

OČIŠČEVALNA AKCIJA DRUŠTVA TKŠD URBANŠČICA

Ob bližajočem se dnevu Zemlje in pred prvomajskimi prazniki potekajo po vsej Sloveniji očiščevalne akcije. Organizirajo jih občine, krajevne in vaške skupnosti, agrarne skupnosti, lovske in ribiške družine in seveda razne nevladne organizacije, predvsem pa turistična društva, ki se ukvarjamo s turistično dejavnostjo. Zavedamo se, da je znak Turistične zveze Slovenije

»Moja dežela – lepa in gostoljubna« zelo pomemben in da ga moramo s ponosom ohranjati. Člani društva skrbimo, da je kraj, v katerem delujemo, urejen in čist, skrbimo pa tudi za vzdrževanje tematskih poti. Žal pa opažamo, da se veliko ljudi kljub temu ne zaveda, da so odpadki v naravnem okolju še vedno naša velika težava, predvsem divja odlagališča

ter odpadki, ki jih najdemo odvržene ob prometnih cestah. V naši lokalni skupnosti smo skoraj vse vasi opremili z ekološkimi otoki, kjer so zabojniki za ločeno zbiranje odpadkov, urejeno je tudi odvažanje kosovnih odpadkov v zbirne centre, ki se nahajajo v Sežani in Divači. V naravi pa še vedno odkrivamo odvrženo azbestno kritino, gradbeni material, keramične

ploščice in avtomobilske gume. Kar 10 članov našega društva se je odzvalo na vabilo, da pobereмо pločevinke in plastenke ter ostali material ob prometni cesti na fameljskem klancu do lokacije treh mostov, kjer smo pred več leti z občino Divača uspeli sanirati obsežno divje odlagališče.

Pred izvedbo naše aprilske očiščevalne akcije smo ob makadamski cesti, ki se nahaja v bližini avtobusne čakalnice za Goriče, odkrili divje odlagališče z raznim materialom, plastiko, pločevino in avtomobilskimi gumami. Opažamo, da je ta lokacija za odlaganje odpadkov že kar nekaj let zelo atraktivna. Uspelo nam je to odlagališče očistiti in material odpeljati na ustrezno deponijo. Na to lokacijo bo treba namestiti opozorilno tablo proti odlaganju odpadkov. Po končani akciji je v naši zavesti ostal prijeten in lep občutek, da smo za naravo in njen videz nekaj dobrega naredili.

Mirjam Frankovič Franetič

Foto: Mirjam Frankovič Franetič

O DIVAŠKEM KRASU Z RIHTARJEVO ALENKO

Turistična vodnica, mentorica številnih študijskih krožkov, ljubiteljska etnologinja in predavateljica Alenka Veber, ki že 30 let z mamo Frančiško obnavlja 200 let staro Rihtarjevo domačijo, že deset let vodi Zavod Rihtarjeva domačija – zavod za izobraževanje, kulturo, razvedrilo in rekreacijsko dejavnost ter turizem. V teh treh desetletjih se posveča domačim gostom. Od oktobra lani pa iz Babnega Polja, ki velja za slovensko Sibirijo in najhladnejši naseljeni kraj na Slovenskem, s pomočjo spletnih aplikacij dviguje duha in širjenje lepote o slovenski pokrajini, ljudeh in znamenitostih. Tokrat se je posvetila biosfernemu območju Regijskega parka Škocjanske jame. Predavateljica je predstavila kulturno in naravno dediščino Divaškega krasa ter obiskovalce virtualno popeljala po Naravoslovni učni poti okrog udornice Risnik in po poti ob ponoru reke Reke, ki ga v aprilu že 25 let organizira Turistično društvo Škocjan.

Žal je pohod zaradi znanih zdravstvenih razmer lani in letos odpadel. Rihtarjeva Alenka rada zahaja na Kras, še posebej v Škocjanske jame in Gradišče pri Divači z značilnimi freskami Janeza iz Kastva, ki je znan predvsem

po freskah mrtvaškega plesa v cerkvi sv. Trojice v Hrastovljah. Če je le mogla, se je udeležila tega aprilskega pohoda Ob ponoru reke Reke. Tako so nastale številne fotografije, ki so bile z odlično izvedenim predavanjem Rihtarjeve, ki kot sama pravi, da zanjo ta pohod vodi po eni izmed najlepših poti na Krasu, nad vse dobro sprejete. »Na Kras hodim že dolga leta. Pred-

vsem je bila zima tista, ki me je kar klicala, da zberem fotografije in jih predstavim širšemu občinstvu. Če je bilo le mogoče, sem se vedno udeležila aprilskega pohoda ob ponoru reke Reke. Tako se je v arhivu nabralo kar nekaj fotografij. Pa tudi sicer kot turistična vodnica velikokrat pripeljem goste v Divačo, Avber, Štanjel, Lokev... To so nekako moji kraji in seveda ne morem, da ne bi omenila prizadevnega prebivalstva in tudi delavcev z vodstvom Regijskega parka Škocjanske jame,« je v uvodu predavanja iz Alenkine popotne bisage poudarila Alenka Veber, ki že od 6. leta rada vandra po Sloveniji in fotografira njene naravne lepote.

Uvodoma je predstavila divaško občino z nekaj manj kot 4500 prebivalci v 31-ih naseljih, ki jo vodi županja Alenka Štrucl Dovgan. V Divači, ki je najpomembnejše prometno (železniško in cestno) središče na Krasu z obnovljeno železniško postajo, je omenila s škrlami krito Škratelnovo hišo iz 17. stoletja, v kateri je za divaški občinski praznik, ki ga praznujejo v spomin na 7. 7. 1907 v Divači rojeno filmsko divo Ido Kravanja – Ito Rino, leta 2011 odprla svoja vrata Muzej slovenskih filmskih

igralcev. Divača je iztočnica za najrazličnejše izlete in ogleda. Tako si je mogoče ogledati bližnji Park Škocjanske jame, ki so bile pred več kot 30 leti vpisane na Unescov seznam naravne in kulturne dediščine. Z različnih strani se lahko povzpemo na prečudovito Vremščico (1027 m n. v.), sprehodimo ob udornici Risnik in po Krasoslovni naravovarstveni učni poti Divaški Kras ter Učni poti Škocjan, s kolesom pa po Divaškem kolesar-

skem krogu. Okrog Senožec poteka Gozdna učna pot Djestence, nekoliko daljša pa je Magajnova pot, ki jo označuje znak Brkonje Čeljustnika iz istoimenske povedi vremskega pisatelja Bogomirja Magajne. Seveda si je treba ogledati znamenite Škocjanske jame, pa Divaško jamo, spodmol Triglavca, najstarejšo svetovno turistično jamo Vilenica, ki je bila za turiste odprta že 1633. leta, grad Školj, ki sedaj sameva v razvalinah, in druge lepote,

ki jih premore divaški Kras.

Rihtarjeva Alenka je svoje predavanje, ki ga je pripravila točno 10 let po svojem pohodu (iz dne 17. 4. 2011) po ponoru reke Reke popestrila z izborom Kosovelove poezije in povabila zbrane, da si tudi sami ali pa bodisi v organiziranih skupinah ogledajo naravne in kulturne znamenitosti divaškega Krasa.

Olga Knez

Foto: Alenka Veber

DAN ZA SPREMEMBE

Pod okriljem Slovenske filantropije je letos potekala že 12. vseslovenska prostovoljska akcija DAN ZA SPREMEMBE. Akcija je nastala z namenom spodbujanja državljanov k aktivnemu odzivu na potrebe svoje skupnosti in ustvarjanju priložnosti, da se vsak vsaj za en dan lahko preizkusi v vlogi prostovoljke ali prostovoljca. Že od leta 2010 v začetku pomladi s sloganom akcije Ne prepuščaj se toku, SPREMINJAJ tudi TI! Slovenska filantropija z mnogimi sodelujočimi nagovarja prebivalce Slovenije, da spreminjamo svet na bolje.

Aktivnosti ob Dnevu za spremembe letos potekajo v več kot 100 krajih, po vsej državi je aktivnih več kot 350 organizacij in več kot 10.000 prostovoljcev, organiziranih je bilo več kot 200 prostovoljskih aktivnosti, kar je največ doslej. Akcija je povezala številne akterje po celi Sloveniji, letos še posebej z namenom prostovoljskega prispevka k premagovanju osamljenosti in z namenom krepitve vezi med posamezniki, organizacijami, skupnostmi in nenazadnje v celotni družbi. Zaradi epidemioloških ukrepov so akcije delno potekale na spletu, številne aktivnosti pa so se izvajale prek celega meseca. Dogodki so zbrani in predstavljeni v skupnem zbirniku za celo državo, ki je objavljen na spletni strani <https://www.filantropija.org/2021/02/25/12-dan-za-spremembe-10-april-2021/>.

Letošnja vodilna misel PREMAGAJMO OSAMLJENOST posebej naslavlja občutke osamljenosti in vabi vsakega posameznika, da se ozre okrog sebe in prepozna osamljenost bližnjega. Leto, ki je za nami, je prineslo mnoge spremembe v naših življenjih in poseglo tudi v družabnost, enega izmed

ključnih vidikov naših življenj. Z namenom, da obvladamo širjenje virusa, smo zmanjšali ali prekinili vsakodnevne stike v živo s prijatelji, družino, sodelavci in naključnimi mimoidočimi, kar je mnogim izmed nas – sploh pa ranljivim skupinam – prineslo občutke osamljenosti, nepovezanosti in odtujenosti. Vsak izmed nas je poklican k skrbi za ožjo in širšo skupnost. Prav tako ne smemo pozabiti, da je prostovoljstvo pomembna oblika aktivacije, ki zmanjšuje osamljenost in vrača smisel tako prostovoljcu kot prejemniku prostovoljske pomoči.

Občina Divača, ki še vedno ponosno nosi naziv Prostovoljstvu prijazno mesto, je tudi letos z veseljem sodelovala v vseslovenski akciji prostovoljstva. Občina kot institucija težko neposredno uresničuje skrb za osamljene, saj je za to potreben neinsti-

cionalni pristop. Lahko pa na številne načine indirektno udejanja skrb za to področje. Zato smo letos nagovarjali občanke in občane z zavedanjem, da je Občina njihova institucija, ki je med njimi in za njih. Že ob prehodu v novo leto smo na različne načine sporočali, da smo skupaj močnejši v vsem. Tudi v boju zoper epidemijo, ki nas bremeni. In ob letošnjem Dnevu za spremembe smo sporočilno misel ohranili, poudarili in nadgradili. Akcijo smo poimenovali DOBRA MISEL. Na ob-

činski upravi smo pripravili izbrane misli in afirmacije z izhodiščno temo NISI SAM, ki smo jih v različnih oblikah in na različne načine posredovali občanom in zavodom v našem okolju. Z javnimi objavami smo naslavljali vse občanke in občane z vabilom, da pozornost namenimo osamljenim. V sodelovanju s krajevnimi skupnostmi smo širili dobre misli do vseh. V akcijo so se vključili tudi mnogi drugi organizatorji v naši občini in izvedli raznovrstne aktivnosti. Hvala vsem. Prevečkrat morda osamljenost sočloveka prezremo, je ne prepoznamo, ne ukrepamo. Včasih je potreben le majhen korak, dobra misel in dan je lepši. In če kdaj, potem zagotovo v tem letu, je treba biti pozoren drug na drugega. Epidemija nas je pripeljala na pot, po kateri moramo stopati skupaj, mora-

mo pomagati drug drugemu in predvsem moramo zaznavati tihe klice na pomoč, ki jih je vedno več. Z optimizmom in zaupanjem moramo dalje ter skupaj graditi boljši svet, boljše odnose, predvsem pa negovati skrb za bližnje.

Romana Derenčin,
Občinska uprava Občine Divača
Foto: arhiv Občine Divača in
Slovenske filantropije

**ZATO JIH SPREMINJAJMO
SKUPAJ!**

**Ne prepuščaj se toku,
SPREMINJAJ tudi TI!**

UTRINKI MISLI O OSAMLJENOSTI IN SAMOTI

Izbrane misli Občinske uprave Občine Divača in izbranih avtorjev

*Biti sam ni vedno biti osamljen.
Samota je kot ledena kraljica, ki samotna ždi v vsej svoji veličini, nihče je ne opazi, nihče je ne pogreša, ko pa jo vidiš, si že postal del nje.*

*Vsaka hiša ima vrata in okna.
Sprasujem se, kje so vrata ali okna iz hiše samote?*

*Sam, osamljen, samotni....
Človek, zbudi se!
DANES JE NOV DAN.*

Samota je kot gobova roka, ki se je nihče ne upa dotakniti!

*Osamljen sem,
samota je globoko v meni. Sam sem, le kje ste sedaj vsi VI?*

*S kot samota,
A kot anksioznost,
M kot mrtvilo,
O kot obup,
T kot trpljenje,
A kot agresija.*

Kaj to je življenje?

*Covid in samota rada se imata,
kmalu bo poroka, če dobimo še dva svata.
Če še naprej se bosta tako ljubila,
bomo vsi skupaj postali ena velika osamljena družina!*

Sam NI kdor je osamljen. Lahko ima svetle spomine in zgodovino izkušenj, ki grejejo dušo. Sam JE kdor je prazen v duši.

*Poglej okrog sebe – glej: življenje.
POGLEJMO SKUPAJ – GLEJTE: ROŽNATO ŽIVLJENJE.*

Vedno je nekdo, ki te potrebuje

Ljudje so velikokrat osamljeni, ker gradijo zidove namesto da bi gradili mostove.

Vsakemu je zaupana naloga, da skrbi za osamljenost drugega.

*Rad imam obilen zajtrk, razkošno kosilo in tudi večerji se težko odpovem. Če pa ni nikogar ob mizi, ko obedujem, bi najrajši vzel skorjo kruha, se skrtil kot prestrašena ptica pod grm, bil bi srečnejši kot sam ob polni mizi najboljših dobrot.
(Rudi Kerševan)*

Ko ostane človek brez svojih najdražjih, potuje po neskončnih poteh spominov, ob katerih so cvetovi brez vonja in brez barv. (Rudi Kerševan)

*V samoti zbudijo se misli.
V samoti nastajajo pesmi.
V samoti se človek rodi.*

*Samota ponuja rešitve.
Samota razkriva resnice.
Samota v resnici prav nič ne boli.*

*Šele, ko si sam, opaziš lepoto.
Šele, ko si sam, prevzame te mir.
Šele, ko si sam, se srečaš s seboj.
In ko si sam, se samote ne boj.*

*A kadar si sam med gručo ljudi,
šele takrat občutiš praznino.
In ni več lepote, ne pesmi, ne tebe...
Šele takrat samota boli.*

Vir: http://www.pozitivke.net/article.php/Poezija_Pesem_Samota_Misli_Praznino

*Sredi samote večerni sijaj,
(ko da je senca žalost molčeča),
ko da je zableščala ta kraj
le za trenotek svetla je sreča.*

*In zopet daljna luč gasni
in senca pada na polja zelena,
v tihem otožju polja temni
in duša je kakor prej zapuščena.*

(Srečko Kosovel, Sredi samote)

*Samota ne mara nemira
in radovednih oči,
zato si najraje izbira
tihe, samotne poti.*

*A kadar se mirna in zbrana
sama vase zaklepa,
takrat je najbolj prostrana
in lepa.*

*V takšni samoti vse sije
od sanjarij
in sanjski prst domišljije
gradove v oblakih gradi.*

*Samota se vase zapira
iz lastne volje,
zato ne trpi, da kdo vdira
v njeno samotno okolje.*

*A včasih samota zbeži
iz svojega samskega hrama.
Takrat je najraje na štiri oči
in ni več sama.*

(Niko Grafenauer, Samota)

V POTOKU SE JE OHRANILA TABLA VAŠKE ITALIJANSKE ŠOLE

V vasi Pôtok se je ohranila označevalna tabla, ki je visela na nekdanji italijanski vaški šoli in se je še danes vaščani spominjajo kot opomin na tiste težke čase, ko je bila generacijam otrok odvzeta pravica do šole v slovenščini.

V vasi Potok (tako poimenovani do leta 1955, odtlej Podgrad pri Vremah) se je ohranila tabla, ki je visela na poslopju nekdanje vaške italijanske šole. Tablo je v starem gospodarskem poslopju Šmanelove domačije našel lastnik **Edi Mingot**.

Vaščani, ki jih je v Potoku še komaj za eno družino, so se v marcu letos srečali na mostičku čez potok Sušica pred vhomom v nekdanjo italijansko šolo, v kateri so se bili prisiljeni njihovi starši šolati v italijanskem jeziku, ko je italijanska oblast tod načrtno raznarodovala in poitalijančevala.

Tatjana Bračko Klúnova, pedagoginja, ki preživlja vse proste dni v Potoku, v domačem prijetnem vzdušju na vasi, je povedala, da je njena mama Albina Klunova (1931–2019) zaključila v Potoku štiri razrede italijanske osnovne šole. in da se je v Albinino otroško dušo ta čas boleče zajedel in da je velikokrat pripovedovala o tem, kako je

Podgrad pri Vremah (Potok), 26. 3. 2021: Vhod v prizidek s predprostorom, straniščem in drvarnico nekdanje italijanske šole in označevalna tabla, ki je visela takrat na poslopju.

bilo hudo, ko je morala v šoli govoriti samo v italijanščini, in če ji je posledično doma ušla kaka italijanska beseda, so jo pa domači oštevali. — Sicer pa je Albini Klunovi prav znanje italijanskega jezika, ko je kasneje živela na dvojezičnem področju v Izoli, prav prišlo.

Me zelo veseli, da se je na slovenskem ozemlju ohranila tovrstna tabla. Menim, da bo lastnik zmožgal popraviti tablo. (Marko Ljubič, višji kustos, Slovenski šolski muzej, 14. 4. 2021)

Edi Mingot nam je pokazal poleg table tudi prostore nekdanje italijanske šole v Potoku. Italijanske oblasti so namreč namensko za šolske prostore v tej vasi preuredile eno sobo, ki so jo odstopili Šmanelovi, v učilnico 5 metrov krat 5 metrov, ter prizidale prostor za sanitarije in drvarnico. Vhod je bil posebej z zadnje strani domačije po strmi potki.

Marko Ljubič, svetovalec, višji kustos, Slovenski šolski muzej, 8. 4. 2021.

Označevalna tabla na fotografiji označuje stavbo, kjer je bila podeželska osnovna šola ONAIR, kar je oznaka za Opera Nazionale di Assistenza all'Italia Redenta. Nastala je leta 1919 kot socialna pomoč od vojne razrušenim (na novo pridobljenih delih italijanske države). Od samega začetka je bila izrazito nacionalistična in usmerjena v poitalijančevanje. Od leta 1918 je s šolami na Primorskem upravljala italijanska nacionalistična organizacija Lega Nazionale. Po letu 1925 je začela upravljati in ustanavljati ONAIR, od leta 1935 pa vse šole na podeželju. Torej bi v Brkinih lahko taka tabla visela od leta 1935 naprej.

Podgrad pri Vremah (Potok), 26. 3. 2021: Na fotografiji se med rumeno novogradnjo in staro Šmanelovo domačijo vidi prizidek nekdanje italijanske šole in strma pot, po kateri so se šolari vzpenjali. Na mostičku čez potok Sušica pa so na fotografiji vaščani: Ivan Maslič, sedanjí lastnik Obrézove domačije, Jože Lipold Caratánov, Lori Mingot Šmanelova, ter psa Runka in Roky, ki čuvata vas.

kot pravi Anica, poučevala v italijanščini, a med odmorom je šolarjem dovolila sporazumevati se v materinščini. Anica se spominja, da se je učiteljica smilila, ker je bila sirota brez mame, pa jo je prišla za roko in jo povedla s seboj, kadar je šla na obisk k daljnemu sorodniku kaplanu Koritniku na Vatovlje.

Učiteljico Pino Pepco so fašisti strogo nadzorovali in ko je zanj postalo prenevarno, se je "umaknila" v partizane. Tako je bilo tudi konec italijanske šole v Potoku.

Hudo nasilje pa se je šele začelo. 6. februarja 1943 je Pep-

Podgrad pri Vremah (Potok), 26. 3. 2021: Vhodna vrata iz predprostora v prizidku v učilnico, v kateri je v šolskem letu 1942/1943 poučevala tudi učiteljica iz Senožeč Pepca Pina Čehovin.

V Potoku so pred drugo svetovno vojno poučevali italijanske učiteljice. Ena izmed njih se je celo poročila z domačinom z Varej in se je družina odselila v Italijo. Mesto učiteljice v šolskem letu 1942/1943 je zasedla **Pepca Čehovin** iz Senožeč, ki je v tem letu zaključila italijansko učiteljske v Trstu.

Anica Stranščákova, rojena 1932 v Potoku, poročena Klun, ima v lepem spominu učiteljico Pepco Čehovin, ki je,

Vas Potok na zemljevidu iz leta 1890.

ca Čehovin odšla v partizane. 21. 2. 1943 so tik pred italijansko mobilizacijo prostovoljno v partizane odšli Alojz Požar in drugi fantje iz Potoka. 25. 2. 1943 je bilo dvajset vaščanov aretiranih in nekateri odpeljani v internacijo (v Savono iz družin: Klun, Lipold, Požar, Maslič, v Frascette Frassinone iz družin: Požar kar tri sestre, Lipold in Zadnik). 13. 3. 1943 je na Kozjanah v bitki padla 22-letna učiteljica Pepca Čehovin Tatjana. 17. 2. 1943 ponoči so fašisti in karabinjerji iz Divače obkolili vas, požgali Caratanov mlin v zgornjem delu vasi, v spodnjem delu vasi pa Bajtarjevo stanovanjsko hišo. Preden so požgali,

so poropali, kar se je dalo, ranili sedemletno deklenco Almo, njeno nono Ivano Požar Bajtarjevo (4. 6. 1886 – 17. 4. 1943) pa umorili.

Kljub časovni oddaljenosti druge svetovne vojne še nismo preboleli strahotne vojne. Še vedno je pomembno sočutje, spominjanje in poklon žrtvam, rojenim v tisti žalostni čas ter skrb za lastne korenine, dostojanstvo in prihodnost.

Drobna srčna dejanja vseh v vasi Potok, ki leži v zgornjem delu majhne, rodovitne slepe doline Sušica, sejejo dobro. Tu, kjer imajo korenine tudi duhovnik Gašper Prelc Čepêrjev

(1927 – 1987), avtorica treh knjig Nada Kerševan, ki piše in piše, da bi pretrgala molk starejših v želji, da bi svoje spomine predali mladim, in Martin Prelc, sedanji svêtnik v divaškem občinskem svetu, ki deluje čvrsto in odločno v prid Brkincem in drugim, posebno kar se tiče cestnih povezav. – Prebivalci Podgrada pri Vremah so vedno v skrbi drug za drugega, ne glede, kje živijo, saj se zavedajo, da tóliki kot sta moč spomina na svoj rod ter medsebojna povezanost, tólika je moč življenja v človeku.

Jožica Planinc

Foto: Jožica Planinc

VRTNARSTVO V NAŠIH KRAJIH SKOZI ČAS

Čas korone je čas velikih zmešnjav in improviziranih rešitev. A improvizacija ni vedno slaba, saj zahteva precejšnjo mero ustvarjalnosti in motivacije za doseganje začrtanih ciljev. V Parku Škocjanske jame (PŠJ) smo zelo ponosni na predane mentorice Mreže šol PŠJ, pod vodstvom katerega je v šolskem letu 2020/2021 k raziskovalnemu delu v počastitev žena in mater na UNESCO biosfernem območju Kras in porečju Reke, po svojih najboljših močeh, pristopilo vseh osem šol v naši mreži. S tem so okoliščinam navkljub vse šole pokazale veliko mero prilagodljivosti in vzdržljivosti pri skupnih prizadevanjih za doseganje UNESCO ciljev izobraževanja za trajnostni razvoj.

Verjetno nas je veliko v minulem letu preživelo na svojih vrtovih precej več časa kot v letih brez virusa. Vselej na dosegu rok so nam bili vir (skupnega družinskega) razvedrila. Zakaj ne bi s pomočjo vodenega raziskovalnega in ustvarjalnega dela zanje (dodatno) navdušili tudi mlajše člane naših skupnosti in tako morda dolgoročno prispevali k ohranjanju delčka naše kulturne dediščine in samooskrbe? Naši raziskovalci Mreže šol PŠJ so se tako letos posvetili značilnostim vrtnarstva, kot so npr. obdelovanje večinoma ograjenih površin v bližini doma, razdeljenih na manjše dele, pridelavi povrtnin, dišavnic, zelišč in okrasnih rastlin, in vlogi žensk pri tem v naših krajih skozi čas.

Učenci 3. do 5. razreda **Celodnevne osnovne šole Pinka Tomažiča iz Trebč** so pod mentorstvom **Elizabete Stopar, Xenie Kante in Roberta Mozetiča** pod drobnogled vzeli sodobne vrtnarje v 19-ih krajih tržaške občine in popisali pogostost tamkaj gojenih povrtnin (paradižnik, solata, radič, bučke, peteršilj, kumare, krompir ...), zelišč in dišavnic (majaron, bazilika, melisa, timijan, lovor ...), sadnega drevja in grmičevja (češnja, jabolana, slive, fige ...) ter škodljivce (marmornata smr-

dlijvka, krt, uši, hrošč ...). Potrdili so, da so vrtovi največkrat res ograjeni, njihovi oskrbovalci pa so tako moški kot ženske (39:41). Največkrat se jih obdeluje še vedno z ročnim orodjem, čeprav strojna obdelava ne zaostaja veliko. Prevladuje gnojenje z naravnim gnojem in obvezno namakanje. Na vprašanje, zakaj vrtnarijo so od sogovornikov največkrat dobili odgovor, da zaradi domačega pridelka in ker jim je to všeč.

Na **Osnovni šoli dr. Bogomirja Magajne iz Divače** so učenci raziskovalnih delavnic, šolskega vrta in 5. razreda pod mentorstvom **Danile Grželj, Barbare Jazbec, Petre Fabjan**

in Mirjam Trampuž vrtove in delo na vrtu upodobili v svojih likovnih in literarnih delih. Obenem so dokumentirali zanimivo pričevanje o pripravi kompleksa ograjenih delavskih vrtov v Karguncah v Divači v 60. letih 20. stol. Vrt so naredili prebivalci bližnjega bloka. Moški so parcelo očistili in prekopali. Pripeljali so zemljo. Začrtali štiri večje in štiri manjše pravokotne vrtove, na sredini pa okroglo gredico, na katero so posadili beli jasmin. Gnoj je dal kmet, ki je imel krave v Divači. Na vrtu so pridelovali solato, radič, peteršilj, zeleno, šalotko, čebulo in česen. Seveda niso manjkale astre in cinije.

O vrtnarstvu v Vremski dolini некоč in danes so se s pomočjo ankete med svojimi starši in starimi starši poznamali mladi raziskovalci 1. do 5. razreda **Podružnične šole Vreme** pod mentorstvom **Andreje Perhavec Čok in Petre Pugelj Peca**. Tako stari starši kot starši in otroci so imeli vrt, kjer so gojili potrebno zelenjavo. Večino dela na vrtu so некоč opravile mame, v sedanjem času pa veliko pomagajo stari starši in tudi otroci. Če некоč otroci niso imeli dela vrta, kjer bi sami gojili zelenjavo, ga ima danes veliko otrok.

V Brkinih ali natančneje na Pregarjah in v Preložah so se učenci 2. do 9. razreda **Osnovne šole Rudija Mahničiča – Brkinca** pod mentorstvom **Tanje Šuštar** o vrtnarstvu prav tako pogovarjali s starši in starimi starši, zbirali so stare fotografije in risali. Podrobneje so raziskali kmečke, delavske in okrasne vrtove (»vrtčke«). Na slednjih, ki so se pojavili v novejšem času in na katerih ima običajno mesto tudi lesena miza, sta razporeditev in izbira rož ter grmičevja prilagojeni okusu lastnika. Nič čudnega, da so lastniki nanje zelo ponosni, so zaključili.

Na **Osnovni šoli Košana** so k raznoликemu raziskovalnemu in ustvarjalnemu delu pristopili učenci od 1. do 4. razreda pod mentorstvom **Barbare Škabar, Marije Mršnik, Katje Čekada, Mojce Žnidaršič in Sabine Jejčič Turk**. Risbice gredic so obogatili z animiranimi elementi, izdelali so igri Vrtni človek ne jezi se in Vrtna pustolovščina, Vaške klepetulje so v narečju razložile kaj vse bodo spomladi morale postoriti na vrtu, zbrali so narečna poimenovanja za vrtno pridelke, orodja in ograjo (»gartlc«) ter se tudi sami preizkusili v pridelavi, pobiranju in pokušini motovilca, pšenice in kreše. Poleg vsega tega so izvedli

še terensko raziskavo in med drugim ugotovili, da so z izjemo rdečih polžev škodljivci v Košanski dolini isti kot некоč s to razliko, da so jih včasih zatirali s pobiranjem (hrošči, gosence, polži), motikami (voluharji, krti), posipanjem s pepelom, Pepelinom ter v vodi namočenimi koprivami (uši), medtem ko jih danes zatirajo z insekticidi, granulami, strupi in napravami, ki spuščajo frekvence.

Najmlajši so se letošnje teme lotili tudi na **Osnovni šoli Dragotina Ketteja iz Ilirske Bistrice**. Učenci 1. b razreda so pod mentorstvom **Petre Sedmak Sterle in Metke Šestan** iz papirja izdelali gredico veselih korenčkov. Učenci 2. b in 3. a pa so pod mentorstvom **Laure Novak in Nevice Iskra** kazalke porisali z gredicami ter jih obogatili z verzi pesnikov, znanih ljudi in neznanih avtorjev. Kot nalašč za branje knjig o vrtnarjenju.

Na **Osnovni šoli Antona Žnideršiča iz Ilirske Bistrice** so k obsežnemu raziskovalnemu delu pristopili raziskovalci **Nadje Baša**, ki so intervjuje v Jasenu posneli s kamero, ter učenci 7. do 9. razreda pod mentorstvom **Vere Frank**. Slednji so izdelali raziskovalno nalogo z naslovom »Okrog vsakega vrta so morale rasti koprive«, v kateri med drugim pišejo, da so na vrtu ali njivi blizu hiše ljudje na Bistriškem vzgajali sadike (»sejenice«) in pridobivali semena. Seme, ki je moralo obilo obroditi, so ženske posušile, vejale (»prevajale«) na vetru, da so ga očistile in nato shranile v platnene vrečke, ki so jih obesile na cvek, da do njih niso mogle miši. Semena, ki jih je k hiši pogosto prinesla nevesta, so si izmenjevale tudi med seboj. Odveč pisati, da so učenci zabeležili še veliko zanimivih informacij. Med drugim tudi to, da je mama sogovornice iz Podbež določene

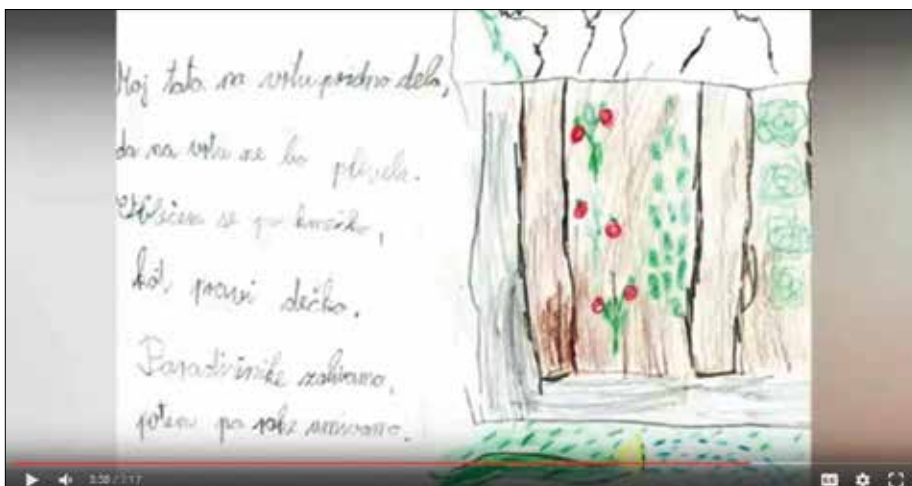
ne sadike kupila v Trstu, kjer je imela sorodnike, da so v teh krajih gospodinjne pridelovale povrtnine tudi za trg na Reki, od koder je dvakrat na teden prihajal trgovec ter da so v Jasenu некоč imeli vinograde s trto podobno malvaziji in orali s konji.

Vrtnarstvo v Kočaniji po 2. sv. v. sta pod mentorstvom **Jane Smajla** s pomočjo babic in sosed v Podgrajah, Trpčanah, Zabičah in Jablanici dokumentirala učenca 7. in 6. razreda **Osnovne šole Podgora Kuteževu**. Vrtu, ki je bil vselej domena žensk, so rekli »kopužišče«, redko »vrtec«. Vrtov niso zalivali, razen z vodo, ki je ostala od pranja zelenjave, ker je bila dragocena. Ženske so jo pred izgradnjo vaškega vodovoda nosile v »brentah« na hrbtu. Čeprav je v Kočaniji zemlja bolj bogata, so tako na njive in vrtove redno trosili tudi pepel, kot gnojilo in kot zaščito pred mušicami na zelju. Kolobarili so. Kmetijska zadruga in krajevne skupnosti so organizirali po vaseh predavanja in kuharske tečaje. Predavanj so se udeležili gospodarji, tečajev pa gospodinjne in tudi otroci.

Raziskovalno delo smo sklenili z nagovorom univerzitetne diplomirane inženirke zootehnikinje in mentorice kmetijskega krožka na Osnovni šoli Podgrad, **Tamare Urbančič**. Učencem je preko video posnetka na srce položila pomen kmetovanja na ekološki ali biodinamičen način ter življenje po načelih permakulture. Razložila je, da na tak način ohranjamo naše okolje našim zanamcem, skrbimo za neonesnaženost vode in tal, pridelana hrana pa je okusna in hranljiva. Opomnila je, da so tudi naši predniki pred prvo svetovno vojno kmetovali trajnostno, vendar so imeli veliko ročnega dela. Da bi si delo olajšali, so po drugi svetovni vojni začeli v velikih količinah uporabljati kemična sredstva za gnojenje in zatiranje bolezni in škodljivcev, kar se je izkazalo kot uničujoče za okolje in škodljivo za ljudi. Zato so pred nekaj desetletji vzniknile pobude po vrnitvi v ekološko kmetovanje z novimi znanji in tehnologijami, ki olajšajo delo. Poudarila je, da imamo Slovenci bogato dediščino obdelovanja vrtov, in prav je, da se vsa ta pestrost vrtov in bogastvo znanja obdelovanja v sožitju z naravo ne izgubi, ampak neprenehoma prenaša iz starejših generacij na mlajše.

Darja Kranjc

Foto: arhiv Parka Škocjanske jame

ZAHVALA PROSTOVOLJCU VINKU MAHNIČU

Partnerstvo za ohranitev in popularizacijo kraške suho zidne gradnje je prostovoljno, nepridobitno združenje fizičnih in pravnih oseb, ki so se povezale z namenom zaščite in ohranjanja večšin suho zidne gradnje značilne za matični Kras, izmenjavo izkušenj, znanj in strokovnih informacij s tega področja ter ozaveščanje širše javnosti o dediščini kraškega suhega zidu in njenem pomenu. Da bi nesnovno kulturno dediščino predstavili javnosti in opozorili na njene raznolike izraze, družbeni pomen in predvsem vlogo nosilcev – posameznikov, skupin in skupnosti, je kot projekt Odbora za nesnovno dediščino pri Slovenski nacionalni komisiji za UNESCO v 2020 nedavno nastal pričujoči predstaviti

veni film v produkciji Karata Film iz Škofje Loke.

V našem okolju smo ponosni na prostovoljce, člane tega partnerstva, ki se z obnavljanjem teh zidov nesebično razdajajo in tudi dajejo pobude za njihovo obnovo. Že več let se na poziv Partnerstva udeležujejo malo da ne vseh akcij v lokalni skupnosti ter tudi v širšem prostoru matičnega Krasa. Eden takih prostovoljcev je Vinko Mahnič iz Divače, ki mu ta dediščina veliko pomeni in jo na delavnicah z lastnim zgledom ter učenjem prenaša na mlajše in tudi starejše generacije. Zelo rad priskoči na pomoč tudi pri ostalih aktivnostih, ki so tako ali drugače povezane s kamnom. Pri lanskoletni komemoraciji, ko se spo-

minjamo padlih borcev in žrtev med NOB, smo se na vremskem pokopališču poklonili tudi na grobu padlega partizana Stanka Kleve. Spominska plošča je bila več let pritrjena na zidu. Vinko se je sam ponudil, da bo poiskal primeren kamniti podstavek in spominsko ploščo pričvrstil na grob. To je pred kratkim tudi opravil. V Združenju borcev za vrednote NOB Sežana - Divača pa smo lani poskrbeli tudi za obnovo partizanove fotografije in groba v celoti. Pobudnica obnove je bila Mirka Grabljevec iz Dolnjih Vrem.

Mirjam Frankovič Franetič
Foto: Mirjam Frankovič Franetič

VRABČE: 13. OCENJEVANJE SALAM IN KLOBAS

v sklopu operacije LAS Krasa in Brkinov Kakovost & podjetništvo

Na območju LAS Krasa in Brkinov (občine Komen, Sežana, Divača, Hrpelje-Kozina) poteka projekt – operacija pod naslovom S povezovanjem izobraževanj do dviga kakovosti pridelkov in krepitev trajnostnega podjetništva na podeželju (akronim Kakovost & podjetništvo).

Vodilni partner te operacije je Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, partnerji pa so še Območna razvojna agencija Krasa in Brkinov, d. o. o. (ORA), Vinakras, z. o. o., Sežana in Društvo vinogradnikov in vinarjev Krasa.

Operacija je usmerjena v trajnostno kmetijstvo in podjetništvo ter stremi k razvoju in trženju kmetijskih pridel-

kov in izdelkov. Namenjena je lokalnemu prebivalstvu vseh štirih občin, ki je zainteresirano za pristop k razvoju podeželja, varovanju narave in kulturne dediščine. Operacija je namenjena spodbujanju podeželskega prebivalstva h kakovostnejši pridelavi in predelavi lokalnih kmetijskih pridelkov, sonaravnemu kmetijstvu in razvoju novih izdelkov, dvigu dodane vrednosti ter k spodbujanju novih inovativnih poslovnih idej.

S projektom smo začeli oktobra 2018 in bo trajal do konca maja 2021.

Pri Kmetijsko-gozdarskem zavodu Nova Gorica, Kmetijski svetovalni službi Sežana, smo organizirali že več izobraževanj, in sicer delavnici iz vi-

nogradništva in vinarstva – Spoznamo svet vina in Kultura pitja vina, predavanja o ekološki pridelavi grozdja, sadja in zelenjave, demonstraciji rezi sadnega drevja, ocenjevanje sadnih sokov in sirupov ter ocenjevanje suhomesnatih izdelkov.

Lansko leto je ocenjevanje suhomesnatih izdelkov žal odpadlo, letos pa smo se odločili, da to kljub danim razmeram izpeljemo, in sicer, kot je že tradicija, na Vrabčah na kmetiji Škapin. Pri izvedbi ocenjevanja je sodelovalo tudi Društvo Turizma na kmetijah Fraska. Glede na dane razmere smo se odločili, da strokovna komisi-

ja oceni prispele vzorce, predstavitev ocenjevanja in razglasitev rezultatov pa izpeljemo preko spleta.

Dne 30. marca 2021 je strokovna komisija v sestavi Marte Koruza, Anke Rojc - Polanec, Karmen Bizjak Bat, Milene Štolfa, Stojana Ščuke in predsednika komisije Srečka Horvata ocenila 27 vzorcev, od tega 10 klobas in 17 salam.

Za nemoten potek ocenjevanja so poskrbeli gostitelj Božo Škapin, Aleks Dariž in Slavko Može, en glavnih pobudnikov ocenjevanj že od samega začetka. Ocenjevanje je bilo anonimno, vsi vzorci so bili oštevilčeni. Komisija je ocenjevala po 20-točkovnem sistemu, in sicer zunanji izgled (max. 2 točki), sestavo prereza (3 točke), barvo prereza (3 točke), teksturo (4 točke), vonj (3 točke) in okus (5 točk).

Predstavitev ocenjenih vzorcev je 1. aprila preko spleta vodil predsednik komisije Srečko Horvat. Poudaril je, da so bili pogoji za sušenje zaradi različnih vremenskih razmer zelo težki, kar se odraža tudi na kakovosti izdelkov.

Priporoča pogostejšo kontrolo vlage in temperature v prostoru, v katerem se suši izdelke.

Priznanja bodo nagrajenci prejeli po pošti.

Za bronasto priznanje je bilo treba doseči od 17 do 17,99 točk, za srebrno od 18 do 18,99 točk in za zlato od 19 do 19,99 točk.

Podeljenih je bilo 23 priznanj, od tega 2 zlati, 9 srebrnih in 12 bronastih.

Čestitke pa veljajo vsem, ki so dali vzorce v oceno!

Zlato priznanje za salame je prejel Dušan Rebula iz Brestovice pri Komnu,

zlato priznanje za klobase pa Drago Požrl iz Brežca pri Divači.

Milena Štolfa

Foto: Milena Štolfa

ZMAGOVALNE KLOBASE ZA DOMAČO UPORABO IN PRIJATELJE

Na Brežcu stanuje tudi Drago Požrl, ki je že večkrat doma narejene klobase poslal na lokalno ocenjevanje suhih mesnin, ki ga organizira sežanska kmetijsko svetovalna služba novogoriškega Kmetijsko-gozdarskega zavoda. Tudi letos je 55-letni Drago, doma iz živinorejsko usmerjene kmetije, dosegel laskavi naslov. V kategoriji klobas, v kateri je bilo letos le 10 vzorcev, je osvojil zlato priznanje. Sicer pa je strokovna komisija pod vodstvom Srečka Horvata ocenila 27 vzorcev, od tega 17 salam, kjer je največ točk prejel Dušan Rebula iz Brestovice pri Komnu, in podelila dve zlati, 9 srebrnih in 12 bronastih priznanj. Drago, ki je od leta 1983 opravljal dela strojevodje, se je

letos s 1. januarjem upokojil, se v še večji meri in z veliko ljubeznijo posveča delu na kmetiji, ki je živinorejsko in prašičerejsko usmerjena. Družina kmetije za lastne potrebe. Trenutno imajo v hlevu eno kravo in 15 bikov.

»Mama Milena, ki je tudi dolgoletna in aktivna članica Društva kmetič sežanske občine, ki ga vodi predsednica Milena Štolfa, ki je kot vodja sežansko kmetijske svetovalne službe tudi glavni izvajalec omenjenega ocenjevanja suhomesnatih izdelkov, skrbi za vzrejo dveh do treh prašičev na leto. Sicer pa so mi v pomoč pri delu na kmetiji poleg 75-letne mame Milene, ki prašiče

krmi z doma pridelano hrano, še sestra Nataša Gec s hčerkama Katarino in Tanno. Zakol živali in izdelava kolin pa je moje delo. Za to me je že, ko sem bil 8- ali 9-letni otrok, navdušil in seveda uvajal ter mi predajal vsa znanja moj sorodnik, sedaj že pokojni Milan Felicjan. Zahvala gre tudi sežanski KSS, ki skrbi za dodatna izobraževanja,« pove Drago, ki je že večkrat s svojimi su-

homesnatimi proizvodi sodeloval na ocenjevanjih na Vrabčah kot tudi na Dobrotah slovenskih kmetij na Ptujcu ter prejel vrsto odličij.

Drago pa svoje mesne izdelke uporabi za lastne potrebe, pa tudi prijateljem jih postreže ob dobri kapljici.

Olga Knez

Foto: Katarina Gec

EPIDEMIJA NI IZGOVOR, DA POZABIMO NA NAŠE OKOLJE!

Ker je skrb za okolje stalnica naših prizadevanj, smo se v **Agrarni skupnosti Divača** kljub omejitvam zaradi epidemije koronavirusa odločili, da tudi v letošnjem letu organiziramo čistilno akcijo.

Dne 27. marca 2021 smo čistilno akcijo izpeljali v sodelovanju z Občino Divača in Komunalnim podjetjem Sežana. Na zbirnem mestu se nas je zbralo **16 članov Agrarne skupnosti Divača in njihovih družinskih članov ter ena občanka Divače**. Da smo akcijo izvedli kar najbolj učinkovito in varno, smo oblikovali manjše skupine in jih razporedili na različne lokacije.

Čistili smo na površinah AS Divača, prek straž do gorenjskega kala, borovcev in ob stari enosmerni cesti, Mlakah, Šorki, ob magistralni cesti Koper – LJ proti bivšemu bifeju na Čebulovici in okrog bifeja, ob počivališčih nad Krajnim dolom, ter ob poti proti Ošibku in v Grapah. Pobrali smo cca. 15 ton odloženega odpadnega gradbenega materiala na parklovem hribu ob mostu AC. Napolnili smo tri velike kontejnerje z različnimi kosovnimi odpadki (gume, avtomobilska plastika, kose pohištva, jogije, mreža od bal, gospodinjske stroje ...), 220 kg plastike in 560 kg mešanih odpadkov.

Z akcijo smo bili glede na trenutne omejitve vseeno zadovoljni. Zahvala, da je čistilna akcija uspela gre vsem udeležencem, ki so se kljub razmeram zaradi epidemije Covid-19, čistilne akcije udeležili, saj brez njih ne bi bilo uspeha. Zahvaljujem se tudi Občini Divača za soorganizacijo, Komunalnemu podjetju Sežana in njihovim uslužbencem v zbirnem centru Divača.

Ivan Dolenc,

predsednik AS Divača

Foto: arhiv AS Divača

VIKTORJEV SPODMOL PRESENEČA ARHEOLOGE

Ne samo oglje in kosti, našli so tudi 10 cm veliko koščeno šilo

Viktorjev spodmol pri Podjamca jami v Vremski dolini je dobil ime po častnem občanu sežanske občine, uspešnemu ljubiteljskem arheologu in častnemu članu Slovenskega arheološkega društva ter starosti slovenskih jamarjev Viktorju Saksidi. Prav na 99. obletnico njegovega rojstnega (24. marca), ki jo žal ni dočakal, saj je umrl tri tedne pred visokim jubilejem, sta se na raziskovalno delo v Viktorjev spodmol blizu vasi Famlje podala arheologa Inštituta za arheologijo ZRC SAZU dr. Matija Turk in Tilen Podobnik, ki sta našla pomembno odkritje: koščeno šilo. Oba uspešno sodelujeta tudi z jamarskim odsekom Slovenskega planinskega društva Trst, ki ga vodi Klavdio Bratos.

V spodmolu sta z raziskovanji pričela dolgoletni jamar Ludvik Husu iz Orleka in Viktor Saksida iz Sežane. V spodmolu, ki ga je odkril Husu, ki je že vrsto desetletij uspešno sodeloval s svojim mentorjem Saksido, sta skopala 2 m². Njihovo delo sta nadaljevala dr. Ivan Turk, ki je tudi poimenoval spodmol po zaslužnem članu Viktorju Saksidi, s sodelavcem Janezom Dirjecem, ki sta izkopala en m² in vse od leta 1997 poleg Viktorjevega spodmola raziskovala tudi arheološko najdbno Mala Triglavca. Viktorjev spodmol kot tudi Mala Triglavca sta pomembni mezolitski nahajališči v Evropi, ki jo je dr. Turk s preostalimi avtorji dobro obdelal v zborniku „Viktorjev spod-

mol in Mala Triglavca – prispevki k prepoznavanju mezolitskega obdobja v Sloveniji“, ki je izšel leta 2004 pri Inštitutu za arheologijo. Delo svojega očeta dr. Turka pa pri raziskovanju Viktorjevega spodmola že četrto leto nadaljuje njegov sin dr. Matija Turk s sodelavcem Tilnom Podobnikom, ki sta izkopala že 8m².

„S področja mezolitika v Sloveniji sta ohranjeni dve izjemo bogati nahajališči na Krasu v zahodni Sloveniji. Viktorjev spodmol je na novo odkrito najdišče, kjer so se raziskave kmalu začele. Obe najdišči lahko primerjamo z vsemi ključnimi mezolitskimi najdišči v Evropi. V knjigi je podrobno obdelan predvsem Viktorjev spodmol. Pomembna je primerjava rezultatov različnih terenskih in poterskih metod, uporabljenih v Mali Triglavci in predvsem v Viktorjevem spodmolu. Samo v Viktorjevem spodmolu je bilo do takrat pred izdajo knjige na površini dveh kvadratnih metrov v mezolitski plasti najdenih 58.000 ostankov slepca in 6.076 ostankov, ki pripadajo 103 živalskim vrstam. Na isti površini je bilo 72 tipološko opredeljivih mikrolitov, 104 makrolitska orodja in 12.708 kamnoseških odpadkov, sedaj pa seveda mnogo več,“ strjeno povzame dr. Matija Turk pisanje svojega očeta v omenjeni knjigi.

„Ob kopanju se je izkazalo, da so ti mikroliti zelo redke najdbe, pa ne samo iz časa srednje kamene dobe,

ampak tudi keramika iz mlajše železne dobe, stare 2800 do 3000 let. V nižjih plasteh pa mikroliti pričajo, da so tu živeli ljudje že pred 10 tisoč leti. To najdišče je zelo bogato z najdbami iz časa mezolitika – srednje kamene dobe. Veliko smo našli ostankov lovskega plena (kosti jelena, rogovja, izdelkov oz. orodja iz rogovja, nekaj koščenih konic ter seveda veliko polžjih hišic.“

Obe nahajališči iz srednje kamene dobe sta zelo redki na Krasu. Arheologa Turk in Podobnik prihajata na delovne akcije v Viktorjev spodmol predvsem v zimskem času in v začetku pomladi. Seveda delo poteka počasi in temeljito. Izkopano zemljo s sedimenti odpeljeta na mokro presajenje, ki ga opravijo na izpostavi Inštituta za arheologijo na Igu pri Ljubljani, kjer podrobno določajo najdbe, pa naj si gre za starost kot tudi za vrsto živali, oglja, semen ipd. Med neobičajne najdbe spadata tudi koščena žvižgavka in piščal. Na zadnjem obisku pa sta se arheologa Turk in Podobnik nadvse razveselila več kot 10 centimetrov velikega koščenega šila za prebadanje lukenj v živalskih kožah. Kateri živali je šilo oz. preostali kostni ostanki pripadali, pa bo določal arheozoolog dr. Borut Toškan.

Dodamo lahko še, da je Potohodec s Krasa, kot je Viktorja Saksido v istoimenskem dokumentarnem filmu poimenoval novinar in režiser Jadran Strle, bil tudi častni član pred enajstimi leti ustanovljene Univerze za tretje življenjsko obdobje Kras, ki jo vodi predsednica Nadja Mislej Božič, ki je v okviru univerze zbrala in zapisala zelo bogato Viktorjevo življenjsko pot v knjigi „Viktor Saksida – Svet v prgišču“, ki je leta 2015 izšla pri kraški tretji univerzi. „Očeta brestoviškega

vodovoda“, ki je postal zmagovalec zaradi kljubovanja in vztrajnosti v prizadevanjih, da Kraševci in Brkinci dobijo pitno vodo, kot tudi vestnega čebelarja, prejemnika Zlatega znaka Jamarske zveze Slovenije, dolgoletnega gospodarstvenika in prvega direktorja sežanskega doma upokoencev,

se bomo spominjali na vsakem koraku. Največ časa pa je seveda namenjal raziskovanju Krasa in njegovo delo je bilo osredotočeno predvsem na arheološka raziskovanja jam. Odkril je kar sedemnajst arheoloških postaj na Krasu. Njegova premična zbirka fosilov in mineralov si prav gotovo zaslu-

ži stalno mesto na območju njegove rojstne občine ali pa v Sežani, kjer je živel.

Olga Knez
Foto: Olga Knez

VENČEK CVETJA V SPOMIN, PODRTIJE V OPOMIN

KOZJANE, 13. marec 2021

Brkinsko vas Kozjane, ki pomeni spomin in opomin, sem obiskala na Spominski dan Občine Divača na zgodovinski dogodek izpred 78 let, ko se je v napadu italijanske vojske na Brkinsko partizansko četo končalo tudi življenje mlade 22-letne učiteljice Pepce Čehovin Tatjane iz Senožec in je bila vas po napadu požgana.

Pri obnovljeni Vidajevi domačiji na obrobju vasi sem zavila v samo vaško jedro med podrtije nekdanjih domačij, ki se zapuščene sesedajo same vase, a vztrajno kljubujejo zobu časa, saj jim moč kamna hišnih vogalov in jert ne dovoli, da bi se zrušile do tal. Tu pa tam je sredi posameznih podrtih hiš brez streh že visoko zraslo drevo, ruševine so objete s srobotom, bršljanom, grmovjem, trnjem. Na drugi strani podrtij stoji na obrobju vasi nasproti nevarno izbočenega slemena nekdanje Kovačeve domačije obnovljena Škrpinova domačija, kjer je bila doma Valerija Medved in kjer je po drugi svetovni vojni gospodaril Slavko Medved, sedaj pa domuje tu novi lastnik Poplašen Pero, ki živi na Kozjanah od svojega štirinajstega leta in pove, da občasno on poseka robidovje in počisti okrog podrtij, ki mejijo na njegovo domačijo, da bi bila vas "lepša".

Na slovesnost spominskega dne je opozarjal venček svežih rdečih nageljnov z napisom PEPCI IN TOVARIŠEM, položen na spomenik padlih v NOB, ki je bil odkrit leta 1953, in stoji na mestu, kjer je stala Ivetova domačija, ki je

Kozjane, 13. 3. 2021: Spomenik padlih v NOB, detajl.

tudi bila tistega 13. marca 1943 do tal požgana. A Ivetovi so vztrajali v domači vasi in si po vojni zgradili novo hišo niže dol ob cesti proti Tatram, v kateri živi sedaj Toni Vatovec Ivetov s sinom. Toni gostoljubno sprejme vsakega, ki obiše Kozjane in njegovo domačijo, tudi mene je velikodušno sprejel. Pokramljala sva o tem in onem. Pripovedoval je o sedanjem življenju v vasi, da jih je zmeraj manj ..., a on vztraja in z žarom skrbi za Ivetovo kmetijo. Predstavil je svojo brkinsko slivovko, ki jo sam skuha, skrbi pa tudi za obnovo sadnega drevja. — Zaradi brazgotin druge svetovne vojne so številni zapustili vas in šli za boljšim življenjem, Tone Ivetov, otrok vojne, rojen leta 1942, pa je ostal, tu živi in rojstni vasi pomaga živeti. — In vsak, ki Kozjane obiše, pomeni vpih za vdih in oživljanje vasi, kajti življenje na Kozjanah se zmóre in móra vrteti naprej, dokler bo živ spomin, ki pomeni opomin.

Jožica Planinc
Foto: Jožica Planinc

Kozjane, 13. 3. 2021: Venček na spomeniku padlih v NOB.

Kozjane, 13. 3. 2021: Anton Vatovec pred Ivetovo domačijo.

PODELITEV NAJVIŠJIH PRIZNANJ PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

Marjan Olenik – Gurka je v letošnjem letu prejel najvišje priznanje Planinske zveze Slovenije, **SVEČANO LISTINO PZS 2020**, za vse zasluge na področju alpinistične, vodniške in druge planinske dejavnosti. Svečana podelitev je bila meseca marca 2021 v Ljubljani. Predlagatelj priznanja je bilo Planinsko društvo Sežana. V času njegovega dolgoletnega delovanja je v našem društvu prejel naslednja priznanja: Bronasti častni znak PZS leta 1977, Srebrni častni znak PZS leta 1982, Zlati častni znak PZS leta 1992; Srebrni znak PSJ leta 1978 ter Spominsko plaketo PZS leta 2010.

Svečana listina PZS pa je priznanje, ki pomeni dobitniku res veliko priznanje za njegovo delo in zasluge, imeti takega člana pa je društveni ponos. Prav gotovo večina ljudi našega Kraševca pozna po tem, da ga ni prevzela samo kraška krajina pač pa tudi gorski svet, med njimi tudi najvišji vrhovi Himalaje. Še mlademu alpinistu so prav tam prijatelji naredili vzdevek Gurka, po enem izmed tamkajšnjim plemen. Že v rosnih letih je z zanimanjem raziskoval podzemni svet kraških jam, ki so ga dobesedno prevzele. V njih je preživel tudi po nekaj dni. V Ljubljani je med študijem elektrotehnike spoznal prijatelje, ki so se ukvarjali z alpinizmom in ta alpinistična strast ga je zasvojila tako, da se je iz globine jam začel podajati na najvišje vrhove, tudi z odpravo v Himalajo. Član našega Planinskega društva Sežana je postal kot 12-letni

fant in obiskoval planinske tabore za mlade, kasneje pa se izobraževal v smeri alpinizma in planinske dejavnosti. Opravil je vse možne izpite za planinskega vodnika, za poletne, zimske in ledeniške razmete ter turno smuko. Usposobil se je tudi za alpinističnega inštruktorja. Že vrsto let je član **Obalnega alpinističnega kluba Koper**. V našem društvu že več kot 30 let organizira in vodi zimski vzpon na Krn, ki je postal kar tradicionalen in smo ga tudi večkrat varno osvojili. Vsa pretekla leta je intenzivneje vodil planince po naših gorah, v zadnjih letih pa se je specializiral za vodenje po Velebitu, v Gorski kotar in v Dolomite. Poseben užitek pa mu je plezanje v Paklenici. Velik izziv so mu tudi brezpotja.

Osvojil je vse pomembnejše evropske vrhove, že šestkrat je bil v Himalaji – prvič leta 1975, nazadnje pred tremi leti. Plezal je v Andih in v Patagoniji, bil je član prve primorske alpinistične odprave v Ande leta 1982, kjer je osvojil vrh 6961 metrov visoke Aconcague, najvišje gore na ameriški celine. Pred dvema letoma je ponovno šel v Peru. Ima pa posebno željo priti na vse najvišje vrhove evropskih držav. Manjka mu jih še pet. V Španiji je že osvajal vrhove v gorovju Sierra Nevada, a najvišji vrh Španije je 3718 metrov visoka vulkanska gora Teide na Kanarskih otokih, ki je sicer eden izmed redkih še aktivnih vulkanov v Evropi. Tudi tam je že bil, saj ga zanimajo tudi aktivni ognjeniki, ki jih je že kar nekaj obiskal.

Na Triglavu je bil 168-krat, večinoma se nanj poda pozimi, ker mu pomeni turni spust v dolino posebno doživetje. Prizna, da mu vzponi na Triglav, pa tudi po drugih naših gora s preveliko gnečo, v poletnih mesecih niso pri srcu. Takrat raje raziskuje brezpotja.

A planinstvo in alpinizem še zdaleč nista edini področji s katerima se naš Gurka ukvarja. Podrobneje je njegove aktivnosti razkrila novinarka Petra Vidrih v Primorskih novicah, da so te tako zelo pestre, da bi o njem lahko napisali knjigo. Je alpinist, popotnik, raziskovalec, ekolog, konjenik, čebelar, jamar, jadralni padalec, fotograf, slikar, etnolog, planinski vodnik, alpinistični inštruktor, turistični vodnik, ljubitelj narave, umetnosti, starin in tudi vsega novega, nenavadnega. In kot da bi vse to ne bilo dovolj, je še prostovoljec.

Česar se je v življenju lotil je delal in dela s srcem, temu pravimo »z dušo«! Če le ima čas tudi predava o svojih popotovanjih. Poznamo ga po reku našega znanega alpinista Nejca Zaplotnika: »Kjer je volja, je pot!«. Ta volja je našemu Marjanu - Gurki odpirala vse poti! Naj mu v svojem imenu in v imenu vseh iskreno čestitam za vse njegove dosežke, priznanja in prehojene poti ter mu zaželim, da bi ga ta volja peljala še novim ciljem nasproti!

Mirjam Frankovič Franetič
Foto: Mirjam Frankovič Franetič

PROSTOVOLJSTVO – BOGASTVO LOKALNIH SKUPNOSTI

Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva, ki že več kot osemindvajset let spodbuja razvoj prostovoljstva v Sloveniji, je v sodelovanju s Skupnostjo občin Slovenije, v marcu 2021 organizirala spletni posvet Prostovoljstvo – bogastvo lokalnih skupnosti.

Udeležence je v uvodnem nagovoru pozdravil minister za javno upravo Boštjan Koritnik, ki je poudaril pomen prostovoljstva in pomen dela lokalnih skupnosti na tem področju.

Na posvetu je aktivno sodelovala tudi naša občina. Še posebej smo veseli, da je bila Občina Divača kot nosilka naziva Prostovoljstvu prijazno mesto povabljenega k predstavitvi dobre prakse dela v lokalni skupnosti.

Županja Alenka Štrucl Dovgan je na posvetu predstavila prostovoljske modele in aktivnosti naših prostovoljcev, pomen prostovoljskega dela v lokalni

skupnosti, nove izzive ter še posebej izpostavila prostovoljsko delo v času epidemije.

Poleg naše občine so dobro prakso na področju prostovoljstva predstavili tudi mag. Romana Lesjak, županja Občine Črna na Koroškem, Igor Marentič, župan Občine Postojna in dr. Vladimir Prebilič, župan Občine Kočevje.

Na posvetu, ki ga je moderirala izvršna direktorica Slovenske filantropije Tereza Novak, smo udeleženci spoznali:

- zglede sodelovanja občin in podpiranje medobčinskih društev,
- odziv na epidemijo ob predhodno že vzpostavljenem prostovoljstvu,
- kako spodbujati mlajše generacije prostovoljcev,
- skrb za starejše občane s pomočjo

- prostovoljskih programov,
- kako s prostovoljstvom do solidarnih in za bivanje prijetnih lokalnih skupnosti,
- koristi prostovoljstva za najranljivejše posameznike.

Po predstavitvi primerov smo skupaj razpravljali o pomenu prostovoljskega dela občanov za življenje v skupnosti in iskali odgovore na izzive.

Prostovoljstvo ne pozna meja in moč tega dela je neizmerna. Vsako drobno dejanje, ki ga opravi prostovoljec, bogati naše življenje.

HVALA vsem, ki bogatite naš vsakdan.

Romana Derenčin,
Občinska uprava Občine Divača

USTVARJALNA POMLAD V MSFI

Vstopili smo v toplejše dni in se razveselili tudi nekoliko boljše zdravstvene situacije, ki nas navdaja z upanjem, da bomo tudi letošnje poletje lahko preživljali skupaj. Na februarški ustvarjalni delavnici smo se posvetili podobam navdihnjenim z glasbo. Spoznali smo Normana McLarna in njegove risanke ter se tudi sami poigrali s pikami, črtami in packami. Na marčevski delavnici pa smo se naučili, kako lahko doma sami izdelamo svoj plastelin ter iz njega ustvarimo celo paletu filmskih junakov in drugih likov. Obe delavnici sta dostopni na naši spletni strani, zato se lahko še vedno pridružite ustvarjanju in z nami delite tudi kakšno fotografijo svojih izdelkov. Konec marca smo se v sklopu akcije *Naprej v preteklost* odpravili **Po poteh slovenskega filma**. Izvedeli smo, kje so se snemali znani slovenski filmi, ter tako v enem tednu virtualno obiskali kar sedem koncev Slovenije. V torek, 18. maja, bomo obeležili **Mednarodni muzejski dan**. V primeru ugodnih epidemioloških razmer bomo tudi letos na stečaj odprli svoja vrata ter vas povabili v našo družbo. Vstop v muzej bo v tem primeru ves dan brezplačen, ob

16.30 pa bomo naše obiskovalce skozi zgodovino slovenskega filma popeljali tudi z vodenim ogledom obeh stalnih razstav. Pod okriljem ICOM Slovenija bo med 18. in 25. majem v Ljubljani na ogled urbana razstava plakatov, ki se ji s svojim plakatom pridružuje tudi naš muzej. Plakati bodo postavljeni na vidnih mestih po prestolnici, v sklopu virtualne razstave pa si jih bo možno ogledati tudi na spletu. V soboto, 19. junija, bo potekala **Poletna muzejska noč**. Tudi v Muzeju slovenskih filmskih igralcev smo pripravili zanimiv program, s katerim bomo popestrili najdaljšo noč v letu. Med 18. in 22. uro bo vstop v muzej prost, v tem času pa se bodo družine lahko odpra-

vile tudi na nočni potep po muzeju ter v sklopu pustolovščine *Filmski detektivi* skupaj odkrivale skrivnosti filmskega sveta. Ob 18. uri bo na sporedu ustvarjalna delavnica za otroke in družine, na kateri bomo izdelovali *Filmski spomin*. Za vse radovedneže, ki bi radi izvedeli še kaj več, pa bomo postregli tudi z vodenima ogledoma, in sicer ob 18.30 in 20.30. Komaj čakamo na prijetno druženje, vabimo pa vas tudi na naša socialna omrežja, kjer neprestano objavljamo morebitne spremembe in novice.

Tamara Udovič,
Muzej slovenskih filmskih igralcev
Foto: Tamara Udovič

DOLINA SUHORCE V OČEH FOTOGRAFOV

Člani Foto kluba Žarek iz Sežane, ki ga vodi predsednik Igor Petaros, tudi v zagotavljanju preprečevanja širjenja okužbe s koronavirusom nadaljujejo svoje delo.

Redne mesečne sestanke, ki jih vodi predsednik FKŽ Igor Petaros iz Divače, izvajajo preko spletnih platform. Na enem izmed svojih rednih torkovih srečanj (23. 2. 2021) se je predstavil uspešen fotografski par v slovenskem merilu, in sicer Vlasta in Stojan Gorup iz Sežane. Epidemiološke razmere (kajti kmalu zatem je obalno-kraška regija postala regija z rdečo oznako in se ni dalo potovati v druge slovenske regije) so dovoljevale, da sta se podala

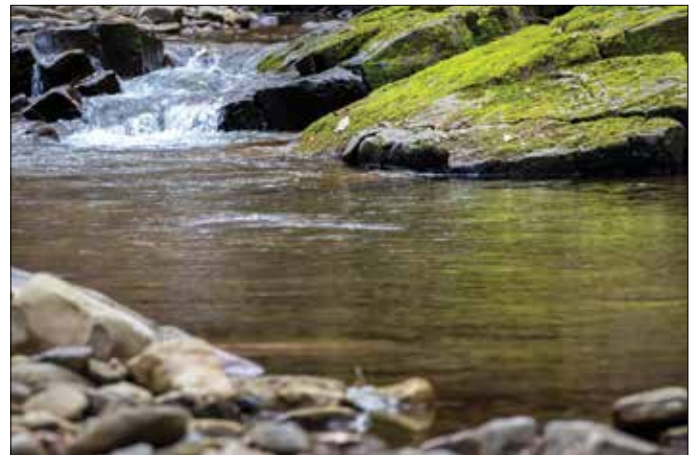
po dolini reke Suhorce, katere problematika je zelo aktualna, saj je podan predlog za projekt, da naredijo vodno zajetje s 50-metrskim jezom, kjer bi se akumulirala voda za obalni vodovod. Občini Divača in Kozina kot tudi park Škocjanske jame, na katerih ozemlju teče reka, so proti projektu, saj bi s tem preveč posegli v samo krajino in v uničenje okolja, rastlinstva in živalskih vrst. Sežanska fotografa sta tako prikazala prečudovito dolino Suhorce in navdušila še preostale člane FKŽarek, da se bodo še večkrat podali na območje rečne struge s fotoaparati, da bi zabeležili sedanje stanje in mogoče s fotografskimi razstavami

območja Suhorce tudi pripomogli, da do izvedbe projekta ne pride. Seveda, vse je v rokah politike, ki pa je že nakazala drugačno rešitev.

Z motivi Človek in ulica se je predstavil Simon Rebula, prav tako iz Sežane, poudarek na tehnični fotografiji pa je bila projekcija novega člana, tudi odličnega strelca SD Vremščica Darka Vovka iz Kačič-Pareda. Na srečanju je Petaros predstavil tudi svoji dve fotografiji, ki sta prišli v ožji izbor za skupinsko fotografsko razstavo z naslovom Človek in ulica, ki jo bodo postavili v Kosovelovem domu.

Olga Knez

Foto: Vlasta in Stojan Gorup

POGLED V PRAZGODOVINO

Na kraškem ravniku Gabrk, od Povirja do Vremske doline, so še vedno vidne prazgodovinske ostaline, ki pričajo o tisočletnem življenju človeka na tem območju.

V **Zavodu Dobra pot** želimo kljub neugodnim časom za organizacijo

dogodkov v živo spodbujati vedoželjnost o kulturni dediščini naših krajev in jo zato predstavljamo s pomočjo različnih tehnologij.

Tako smo februarja na spletnem predavanju, ki ga je pripravil Jošt Hobič, s pomočjo laserskega skeniranja Li-

DAR, novega načina raziskovanja arheoloških ostalin v kulturni krajini, raziskovali kraški ravniki Gabrk. Tridimenzionalni model območja Gabrk z označenimi arheološkimi ostalinami si lahko ogledate na povezavi <http://krajinska-arheologija.si/gabrk.html>.

V prizadevanjih za širjenje kulturne dediščine smo se z arheologom in vodjem projekta Pokrajina prednikov Joštom Hobičem pogovarjali tudi v sklopu projekta Pogovori o dediščini. Jošt rad poudarja, da »ni dovolj imeti zakon, v katerem piše, da je arheološka dediščina posebna in zaščitena. Če nimamo javnosti, ki ji to nekaj pomeni, če dediščina kot vrednota ni prisotna v družbi, nimamo ničesar.« Vabljeni k branju dela pogovora:

Kako se počutiš v tej brkinski pokrajini, ki je polna arheoloških ostalin?

Počutim se zelo dobro. Ko se vozim ali hodim po brkinski pokrajini, Divaškem pragu, po okolici Divače in Škocjana, povsod prepoznam veliko arheoloških ostankov in to mi prinaša veselje. Ko tako hodim okoli, prepoznam stvari, ki jih drugi ne, in se ob tem res zavem, da je arheologija pravzaprav povsod, da so ostanki naših prednikov povsod okoli nas.

Kot prostovoljec že vrsto let deluješ v Zavodu Dobra pot, zato me zanima, kaj povezuje tvoj projekt z ohranjanjem naravne in kulturne dediščine?

Če se človek ne ukvarja z arheološko dediščino, se o tem prej nikjer ne uči, tudi v šoli pri zgodovini ne. Kljub temu, da me je zelo zanimala zgodovina, nisem imel občutka o tem, koliko arheoloških ostalin je okoli nas, tudi takšnih zelo starih, celo nekaj tisočletij. Zato vidim vlogo projekta predvsem v tem, da se ljudje, ko jim pokažem arheološko dediščino v okolici njihovih vasi, ko jih peljem na pohod ali pa na predavanjih, sploh začnejo zavedati, da je kulturna dediščina tudi na njihovem vrtu, na njihovih njivah in v gozdu. In to dediščina, ki je stara tisočletja. S tem med ljudi prinašamo zavedanje, da to obstaja, da je tukaj. Nekatere potem začne to zanimati. Dovolj je že, da je na vasi nekaj ljudi, ki jim to veliko pome-

ni. Povem jim tudi, na koga se morajo obrniti na Zavodu za varstvo kulturne dediščine, da lahko dediščino bolje zaščitijo, še posebej, če je ogrožena.

Pa tudi sam odnos do dediščine se začne spreminjati?

Seveda, veliko ljudi pozna razne kamnite groblje ali pa kakšne ostanke prazgodovinskih gradišč, vendar jih poznajo samo kot kupe kamenja, kjer so kot otroci pasli krave. Ko jim povem, da je to staro celih tri tisoč let in da so bila to včasih bivališča, obzidja in tako naprej, se odnos do tega začne spreminjati. Prej so bili to le kupi kamenja, zdaj pa jim ti kupi kamenja začnejo nekaj pomeniti. Zato nanje ne gledajo več kot na nekaj ničvrednega, ampak dobijo neko novo vrednost.

V čem bi lahko bili v arheologiji inovativni?

Predvsem na polju inovacij v tem, kako predstavljati arheološko dediščino ljudem. V Sloveniji precej kopiramo tujino, kjer so s tega vidika bolj napredni, zlasti v anglosaških deželah. Treba je najti več načinov za aktivno vključevanje ljudi. Morda je potencial inovacije v Sloveniji v tem, da bi začeli vključevati prostovoljce. Da bi se začelo več prostovoljskih projektov, v katere bi se vključili ljudje, ki jih arheologija zanima, in bi se konkretno, fizično ukvarjali z arheologijo. Recimo od manjših izkopavanj pa do raznih čistjenj arheoloških ostalin. Poznam nekaj takih projektov, v katerih čistijo

poznoantične zidove, a mislim, da je še veliko možnosti, prek katerih bi se dalo dediščino približati javnosti, predvsem tistim zainteresiranim. Saj veste, potem pa nekdo reče: »Ful je bilo dobro!« in ko se to razširi, ljudje začnejo drugače opa-

zovati okolico svojih vasi in mest, odkrivati dediščino in skrbeti zanjo.

Pri svojem delu uporabljaš sodobne prijeme, tehnologijo itd. Ali je tehnologija zate tudi kultura?

Ne, mislim da je bolj pripomoček za to, da nekaj lažje predstavimo ljudem. Zelo težko je govoriti o arheološki dediščini, brez da jo predstavimo plastično. Z novimi tehnologijami je mnogo lažje pokazati arheološke ostaline, ko gremo na teren. Okrog Škocjana je na primer veliko raznih kucljev. Kjer ni zaraščeno, so še dobro vidni, ampak ljudje si ne predstavljajo, kako veliko je to bilo. Če jim s pomočjo tehnologije pokažemo celo polje in kako se to povezuje v parcele, si vse skupaj mnogo lažje predstavljajo.

Tehnologijo je treba uporabiti, temu ne nasprotujem. Če je kaj novega, preizkusim. Nove tehnologije so zelo uporabne za širjenje vesti o dediščini po spletu, pri tem sem tudi sam zelo aktiven. Ljudi veliko stvari zanima in če si jih lahko predstavljajo, se hitreje zgodi, da jim dediščina začne nekaj pomeniti. Sicer je to samo kup kamenja, o katerem arheolog nekaj govori. Če pa vidijo, da gre za elemente, ki so prisotni po celi pokrajini, ki se povezujejo, in niso samo osamljene groblje na primer, je pa drugače.

Vabljeni, da si na naši spletni strani <https://www.dobra-pot.si/> in Youtube kanalu Zavod Dobra pot ogledate nove video-pri-spevke o kulturni in naravni dediščini naših krajev.

Zavod Dobra pot

Foto: Jošt Hobič

INTERVENCIJE PGD SENOŽEČE

OBDOBJE JANUAR–APRIL

V četrtek, 14. 1. 2021, ob 16.00 je zagorelo osebno vozilo na avtocesti med Razdrtim in Senožečami. Po pozivu ReCO Postojna je na intervencijo izvozilo 5 gasilcev PGD Senožeče. Skupaj s kolegi iz ZGRS Sežana so izvajali požarno in naletno varovanje, pogasili goreč avtomobil ter nudili pomoč policiji in DARS službi.

V sredo, 24. 2. 2021, ob 16.41 je zagorela suha trava v naselju Dane pri Divači. Po pozivu ReCO Postojna so na intervencijo izvozili 4 gasilci PGD Senožeče. Skupaj s kolegi iz ZGRS Sežana in PGD Divača so požar na območju enega hektarja pogasili in dodatno zalili z vodo.

V soboto, 6. 3. 2021, ob 21.26 so zagorele saje v dimniku stanovanjskega objekta v Divači. Po pozivu ReCO Postojna je na intervencijo izvozilo 12 gasilcev PGD Senožeče z dvema voziloma. Skupaj s kolegi iz ZGRS Sežana in PGD Divača so pogasili goreče saje, očistili dimnik in odsvetovali nadaljnje kurjenje do prihoda dimnikarja.

V ponedeljek, 8. 3. 2021, ob 12.48 je ob cestarski hiši pri Dolenji vasi zagorela suha trava. Po pozivu ReCO Postojna je na intervencijo izvozilo 5 gasilcev PGD Senožeče. Posredovali so skupaj s poklicnimi kolegi iz ZGRS Sežana. Požar na območju cca. pet tisoč kvadratnih metrov so pogasili in požarišče dodatno zalili z vodo.

V ponedeljek, 05. 4. 2021 ob 17.34 je zagorelo v gozdu pri Divači. Po pozivu ReCO Postojna so na intervencijo izvozili 4 gasilci PGD Senožeče, ki so skupaj s poklicnimi kolegi iz ZGRS Sežana in PGD Divača pogasili požar.

V nedeljo, 25. 4. 2021, ob 11.36 se je zgodila prometna nesreča na regionalni cesti Divača-Senožeče, v kateri sta bila udeležena osebni avtomobil in motorist. V nesreči je bila sopotnica osebnega vozila lažje poškodovana, sopotnica na motorju pa težje. Na veliko žalost pa moramo poročati, da je voznik motornega kolesa utrpel hujše poškodbe in na kraju nesreče podlegel poškodbam. Iskreno sožalje svojim. Po pozivu ReCO Postojna je na intervencijo izvozilo 7 gasilcev PGD Senožeče z enim vozilom. Na kraju so skupaj s poklicnimi kolegi iz ZGRS

Sežana naletno in požarno zavarovali kraj nesreče, odklopili akumulator motornega vozila ter nudili pomoč reševalcem pri oskrbi vseh poškodovanih. Poškodovani so bili prepeljani v SP Izola na nadaljnje zdravljenje.

V nedeljo, 25. 4. 2021, ob 13.21 se je zgodila še ena prometna nesreča, v kateri sta bila udeležena motorist in voznik osebnega vozila. Nesreča se je zgodila na regionalni cesti Divača-Kozina na križišču za Matavun. V nesreči sta bila voznik in sopotnica motorja poškodovana. Po pozivu ReCO Postojna je na intervencijo izvozilo 7 gasilcev PGD Senožeče z enim vozilom. Na kraju so skupaj s poklicnimi kolegi iz ZGRS Sežana in PGD Divača naletno zavarovali kraj nesreče ter nudili pomoč reševalcem pri oskrbi poškodovanih.

PGD Senožeče

Foto: arhiv PGD Senožeče

UREJENO SPANJE ZA ZDRAVO PRIHODNOST

V petek, 19. marca 2021, smo obeležili 14. svetovni dan spanja, tokrat s sloganom »Urejeno spanje za zdravo prihodnost«.

Svetovni dan spanja je pod okriljem Svetovne zveze za spanje (WSS) organiziran mednarodno priznan dogodek, namenjen ozaveščanju javnosti o prepoznavi spanja in njegovega pomembnega vpliva na naše zdravje.

Letošnji slogan opozarja na osnovno človekovo potrebo po urejenem spanju. Izpostavljeno je spanje kot »stebler zdravja« in prednosti, ki jih prinaša za zdravo prihodnost.

Urejeno spanje je spanje vsak dan ob približno istem času s ponavljajočim se številom ur kakovostnega spanja. Kot tako je povezano z boljšo kakovostjo življenja v vseh starostnih obdobjih. Za **kakovostno spanje** so pomembni zadostna dolžina neprekinjenega in dovolj globokega spanja. Tisti, ki redno in dobro spijo (urejeno in kakovostno), so boljše razpoloženi, imajo boljšo psihomotorično uspešnost in akademske dosežke. Raziskave so pokazale povezavo med urejenim spanjem in boljšo učno uspešnostjo ter telesno pripravljenostjo. Urejeno spanje prispeva k temu, da se zjutraj zbudimo polni energije ter dinamično izpeljemo dnevne zadolžitve in smo pri tem lahko primerno telesno dejavni. Spanje je povezano s številnimi fiziološkimi sistemi, kot so utrjevanje spomina, imunski odgovor, uravnavanje hormonov in telesne temperature, srčno-žilne regulacije in številne druge pomembne funkcije, zato sta pomanjkanje in slaba kakovost spanja povezana s škodljivimi zdravstvenimi izidi. Izkazalo se je, da kratko spanje poslabša

kognitivne in izvršilne funkcije, slabo spanje pa je povezano s slabim duševnim zdravjem.

Slovenci premalo spimo.

Ugotovitve treh raziskav:

V letu 2020 smo na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje (NIJZ) izvedli raziskavo **Z zdravjem povezan življenjski slog pri odraslih** prebivalcih Slovenije, iz katere izhaja, da v Sloveniji dovolj dolgo spi le 33 % moških in 37 % žensk med 18. in 74. letom starosti.

V zadnji raziskavi **HBSC** (Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju, NIJZ 2018) smo ugotovili, da v Sloveniji le nekaj več kot petina (22,1 %) mladostnikov med šolskim tednom spi skladno s priporočili 9 ur ali več na noč.

Epidemija covid-19, ob kateri so zlasti mladostniki ob šolanju na daljavo čezmerno izpostavljeni svetlobi računalniških zaslonov ter ob tem preživijo tudi več časa v zaprtih prostorih in so posledično manj telesno dejavni, prinaša dodatna tveganja za to kronično neprespansko populacijo.

Raziskava o spanju slovenskih študentov v času epidemije COVID-19 (Oddelek za psihologijo, FF UM in Laboratorij za motnje spanja, UKCLJ, 2020) je pokazala, da se je v primerjavi z obdobjem pred epidemijo, pri 37 % študentov poslabšala kakovost spanja; pri skoraj polovici vprašanih študentov pa urejenost (ri-

tem) spanja. Študenti, ki so imeli poslabšano urejenost ritma, kakovost ali dolžino spanja, so doživljali več stresne, depresivne in anksiozne simptomatike kot tisti, ki so poročali o ohranitvi ali celo izboljšanju omenjenih vidikov spanja v času epidemije.

V času pandemije covid-19 je še posebej pomembno, da spimo dobro in skrbimo za urejenost svojega spanja. Dobro spanje nas ščiti pred okužbami, omogoča blažji potek bolezni in izboljša imunski odgovor na cepivo ter nas dolgoročno ščiti pred okužbo. Pomaga nam pri uravnavanju stresa in učinkovitem prilagajanju na trenutno situacijo. Ne nazadnje pa moramo za urejeno spanje skrbeti tudi v času dela od doma in šolanja na daljavo, saj nam bo le primeren cirkadiani ritem spanja in budnosti omogočal čim lažjo vrnitev v ustaljen ritem službenih, šolskih in univerzitetnih obveznosti po koncu epidemije.

Dodatne informacije:

Komunikator za regijo Koper:
Nevenka Ražman
Nacionalni inštitut za javno zdravje, OE Koper

Vojkovo nabrežje 4/a, 6000 Koper
Telefon: 05 66 30 831, 041 716 346
nevenka.razman@nijz.si
www.nijz.si

»NALEZIMO SE DOBRIH NAVAD – CEPIMO SE«

Epidemija covid-19 je povzročila eno največjih kriz v zadnjem stoletju, ki je korenito spremenila naša življenja, in učinkovita cepiva so v tem trenutku edino realno upanje, da se epidemija ne bo ponovila tudi v naslednji hladni sezoni.

Najboljša zaščita je cepljenje

K preprečevanju širjenja virusa lahko pomembno prispeva vsak od nas. Pri tem je najpomembnejše, da upoštevamo priporočena zaščitna ravnanja: vzdržujemo medosebno razdaljo vsaj 2 metra, pravilno nosimo masko, skrbimo za higieno rok, zmanjšamo medosebne stike z drugimi in v primeru

bolezni ostanemo doma. Najučinkovitejši ukrep za zaščito našega zdravja in zdravja naših bližnjih pa je cepljenje, ki predstavlja najboljšo zaščito pred boleznijo ter težavami, tveganji in posledicami, ki jih prinaša covid-19.

Okuži se lahko vsakdo od nas

Z novim koronavirusom se lahko

okuži vsak, tako starejši kot tudi mlajši, izkušnje pa kažejo, da imajo težji potek bolezni starejše osebe in osebe s kroničnimi obolenji (kot so kronične bolezni dihal, sladkorna bolezen, srčno-žilne bolezni, rak ipd.). Med skupinami, ki jim Svetovna zdravstvena organizacija in Centri za nadzor bolezni še posebej priporočajo cepljenje, so zato tudi kronični bolniki in starejši od 60 let, ki predstavljajo več kot 30 odstotkov vseh okuženih v Sloveniji.

Varnost in učinkovitost cepiv

Skrb glede varnosti in učinkovitosti cepiv je odveč. Vsa cepiva morajo na-

mreč skozi enake točno določene postopke testiranja in ocenjevanja, kjer se preverja njihova učinkovitost in varnost. Cepiva proti covidu-19 so bila preizkušena v kliničnih testiranjih, v katerih je sodelovalo več deset tisoč ljudi, in čeprav bila časovnica strnjena, se je upoštevalo vse pomembne vmesne korake.

Zaščitimo sebe in druge

Odločitev za cepljenje proti covidu-19 je vsekakor v rokah vsakega posameznika, odgovornost do drugih pa je v rokah nas vseh. Ne pozabimo, da je cepljenje proti covidu-19 tudi izkaz odgovornosti do tistih, ki

so lahko krhkega zdravja in podvrženi resnim zapletom. Ko bomo na vrsti, se torej cepimo. S tem namreč izkazujemo skrb zase in za vse okoli nas.

Pomembno je namreč, da za uspešno obvladovanje epidemije stopimo skupaj.

Zato se čim prej nalezimo dobrih navad in se cepimo v čim večjem številu.

Dodatne informacije o cepivih in cepljenju lahko najdete tudi na posebni spletni strani Nacionalnega inštituta za zdravje, www.cepimose.si.

AFRIŠKA PRAŠIČJA KUGA, SEDAJ ZELO BLIZU NAS!

Od leta 2014 se afriška prašičja kuga širi po državah Evropske unije, zato obstaja veliko tveganje za vnos bolezni tudi v Slovenijo. Zaradi hitrega širjenja je izrednega pomena dosledno izvajanje preventivnih ukrepov.

Kaj je Afriška prašičja kuga ali APK?

APK je zelo nevarna, nalezljiva, virusna bolezen domačih in divjih prašičev, za katero ni cepiva. Širi se hitro, predvsem s stikom zdravih prašičev z okuženimi. Smrtnost je do 100 %, škode, ki nastanejo, pa so velike. Poleg prašičev so glavni prenašalci AKP tudi ljudje, ki sami ne zbolijo, temveč prenašajo virus z obleko, obutvijo, priborom, hrano, prevoznimi sredstvi ... Prenašalci bolezni so pogosto tudi psi.

Kako prepoznamo APK?

Pri prašičih posumimo na APK, če opazimo naslednje simptome:

- nenaden pogin,
- povišano telesno temperaturo 40,5 do 42 °C,
- rdečino po koži (vršički ušes, repa, spodnjih delov okončin, deli prsi in trebuha),
- zmanjšan apetit, apatičnost, cianozo, motnje v koordinaciji,
- bruhanje, drisko, izcedek iz oči in abortuse.

Pri divjih prašičih je značilen nenaden pogin večjega števila živali na določenem območju. Okuženi prašiči se nenavadno obnašajo, so dezorientirani, izčrpani, zaostajajo za tropom ...

Kako moramo ravnati, ko opazimo poginulo žival?

V skladu z Zakonom o nujnih ukrepih zaradi afriške prašičje kuge (ZNU-APK), Uradni list RS št. 200/2020, smo dolžni prijaviti vsako najdbo poginulega prašiča ali njegove ostanke Centru za obveščanje na številko 112. Prijava naj vsebuje podatke o najditelju, lokacijo in čas najdbe, starost in spol prašiča (če je možno), vidne spremembe na prašiču, možnost dostopa do mesta najdbe.

Najdenih trupel ne premikamo. Najditelj označi lokacijo, omeji svoje gibanje, pri čemer vsaj 72 ur oziroma do negativnega izvida preiskave APK ne sme vstopati v objekte, kjer se redijo domači prašiči in v obore, kjer so divji prašiči. Nujno očistimo in razkužimo obleko, obutev in pripomočke.

Kako preprečimo širjenje bolezni?

Zavedati se moramo, da so preventivni ukrepi izjemno pomembni, kjer imajo ključno vlogo gozdarski delavci, lovci, rejci prašičev in drugi obiskovalci gozdov.

REJCI

- pri delu z živalmi uporabljajte zaščitno obleko, obutev in redno

razkužujte roke in opremo,

- omejite dostop osebam na dvorišče in hleve s prašiči,
- postavite razkuževalne bariere pred vhomom v hleve,
- preprečujte stik med domačimi in divjimi prašiči,
- nove živali dajte v izolacijo, preden jih združite z vašo čredo,
- s potovanj iz drugih držav ne prinašajte mesa in mesnih izdelkov.

LOVCI, GOZDARJI, OBISKOVALCI GOZDA

- če najdete poginulo, povoženo ali sumljivo žival, to nemudoma sporočite Centru za obveščanje na 112,
- ostanke hrane odvrzite v zaprte smetnjake,
- preden pridete v stik z domačimi prašiči, se preobujete, preoblecite, umijte in razkužite roke. Operite in razkužite opremo, ki ste jo uporabljali v gozdu,
- iz lovskega turizma ne prinašajte izdelkov z območij, na katerih veljajo omejitve zaradi APK.

S svojim odgovornim ravnanjem lahko preprečimo širjenje APK in se izognemo veliki gospodarski škodi. Nena zadnje je to tudi naša moralna, naravi odgovorna in zakonska obveznost.

Sladana Jovičić,
ZGS, OE Sežana
Foto: arhiv ZGS

NAOKOLI IN ČEZ

Na Univerzi za tretje življenjsko obdobje Kras zaključujemo že dvanajsto študijsko leto. Razmeram in ukrepom navkljub smo se v študijskem letu 2020/2021 veliko bolje prilagajali, tako da smo prekinili izobraževalne programe le tretji teden v oktobru in nadaljevali z izobraževanjem na daljavo ter na ta način preprečevali „širjenje okužb“, ker spadamo starejši odrasli ali petinšestdeset plus med ranljivejše. To pomeni tudi naslednje: da poskrbiš za zdravje in ne čakaš, da bo nekdo iznašel čudežno zdravilo ravno zate, pisano ali delujoče za tvoje telo. Poskrbiš za vse tisto, kar ti je še ostalo, in sicer z ustrezno prehrano, gibanjem in možgansko vadbo za priklic iz prelepe preteklosti. Uresničevanje misli „zdrav duh v zdravem telesu“ je mogoče le tako, da stopiš iz cone udobja. Po malih korakih, a stopiš in se premakneš, kot bi okrevala ali okrevaj po bolezni. Osamljenost, zastoj, lagodnost privedejo do neželenih stanj, otopelosti in črnogledosti, ki je nihče ne želi razkriti drugim, je pa vidna v ravnanju. Kako redko govorimo o sebi, svojih čustvih, če že, največkrat, v najboljšem primeru, porogljivo. Predstanje demence (in česa drugega) je depresija, tako si lahko preberemo na zloženkah. Kako ostati gibljivi, neodvisni, samostojni in povezani v skupnost čim dlje, do konca življenja? Ponavljam, stopi iz cone udobja, izraz ali način, ki so ga športniki že zdavnaj osvojili in ga vidno uresničujejo. Prihranili bomo v osebni in državnem proračunu. Kdo smo ljudje v tretjem življenjskem obdobju? Upokojenci, ljudje na čakanju, začasno odsotni z dela in mlajši, ki se želijo vključiti v programe, ki želijo dopolniti šolsko izobraževanje in se z dodatnimi znanji pripravljati za študij različnih jezikov (angleščina, italijanščina, japonščina, latinščina), arhitekture, oblikovanja, umetnostne zgodovine, etnologije, naravne medicine, pa še bi lahko naštevali, ker je razpisanih programov štiriindvajset. Nekateri od teh so brezplačni, Berem in se pogovarjam, Bodi sam svoj terapevt ter Potepanja, Potopisna predavanja s pohodništvom in nekatera posamezna predavanja oziroma tematska druženja med letom. Smo tudi ljudje, ki opravijo obilico prostovolj-

nega dela, skozi katerega se uresničujemo: varstvo otrok in skrb za starejše, pomoč svojim otrokom, sosedom, sosesolcem na univerzi z Znaš, nauči druge!, povezani ostajamo tudi v primeru bolezni ali z obsegom dejavnosti, ki jo lahko izvajamo upokojenci, ne da bi jemali mlajšim. Gre za ljudi, ki imajo za seboj tudi že štirideset let delovne dobe, za ljudi različnih poklicev in znanj ter z željo ostati dejaven ali dejavna, tako da ohraniš zdravo radovednost za svet okoli sebe.

Če sem še pred štiridesetimi leti zagovarjala klasični študij s srečanji v živo, ker so mi druženja ljudi iz različnih slovenskih pokrajin veliko pomenila, pa se je danes ob vse bolj posebnih okoliščinah moj odnos spremenil, postala sem zagovornica študija na daljavo. Tudi v povsem običajnih razmerah, če bo še kdaj tako, kot je bilo, bo izobraževanje na daljavo smiselno izvajati ob vremenskih neprilikah (poledenele ceste, sneg) in drugih okoliščinah (čas prehladov, telesna oviranost, priklenjenost na voziček ali posteljo, vprašljiv osebni in javni prevoz, iz česar sledi pridobitev časa in znižanje stroškov prevoza), s čimer si zagotovimo „prisotnost oziroma soudeležbo“, s katero preprečujemo sedaj nam že znano osamo, ki je kot družbena bitja ne bomo udomačili.

Kot Društvo Univerza za tretje življenjsko obdobje Kras smo se povezali z zaposlenimi na Ljudski univerzi Sežana, kjer se lahko naši člani naučijo spretnosti rokovanja z računalnikom ob mentorskem vodenju: osnove o računalniku, ustvarjanje besedil in shranjevanje dokumentov, elektronsko pošto, iskanje informacij, zoom itd. Vedite, da boste z novimi znanji presenetili svoje otroke, vnuke, prijatelje, sosede. Spoznali pa boste tudi pasti, v katere se v digitalnem svetu lahko verjemo ujamemo.

Program študijske in obštudijske dejavnosti Univerze za tretje življenjsko obdobje Kras bomo predstavili **konec avgusta v prenovljeni dvorani Rudnik Vreme v Famljah**, kamor ste vabljeni tako domačini kot priseljenci, predstavniki Občine Divača, društev, zavodov, gospodarskih organizacij, vsi. Če se za določen program izkaže dovolj zanimanja (najmanj osem udeležencev), se vam lahko približamo in tako zmanjšamo potne stroške posamezniku. Vsekakor pa se velja pripraviti na že skoraj ustaljene in spreminjajoče se razmere in osvojiti računalniška znanja. Tako tudi utrjujemo vezi z mlajšimi in si vzajemno izmenjujemo znanja in modrost, ki izhaja iz izkušenj. Prilagajam fotografijo naslovnice brošure Čez in naokoli s prispevki trinajstih avtorjev/avtoric o različnih oblikah spodbujanja branja. Knjigo, ki je izšla konec lanskega leta, je oblikoval Jože Požrl, natisnili pa so jo v Tiskarni Mljač. Za vprašanja smo na voljo na 031716210 ali nadja.mislej-bozic@guest.arnes.si.

Nadja Mislej Božič

Foto: Jože Požrl

POMEMBNA JE REDNA SKRB ZA STOPALA

Za začetek naj se vam predstavim sem Anja Ružič Janošković, po poklicu medicinska sestra ter študentka Fakultete za vede o zdravju.

Septembra 2020 je moje poslanstvo redne zaposlitve iz zdravstvenih voda prešlo v samostojno podjetnico. Prevzela sem lastništvo trgovine Klasje v Sežani, ki jo vsi dodobra poznate, saj obstaja že 23 let.

Naš vsakdanji življenjski slog ima na naše zdravje zelo velik pomen, zato se bomo dotaknili teme naših stopal.

Stopalo je celota, ki združuje kosti, sklepe, mišice, vezi, podkožje in kožo. Za človeški organizem imajo stopala pomembno vlogo, saj nosijo celotno težo človeka, zato se redni skrbi za stopala ne smemo odreči, še posebno ob pridruženih bolezenskih stanjih. Oskrba nepoškodovanih stopal ob-

sega osebno higieno, skrb za nohte, odstranjevanje trde kože in njeno vlaženje z različnimi kremami.

Obutev mora biti široka, udobna, vložek dovolj mehak, da ne žuli, in hkrati dovolj čvrst, da nudi oporo vzdolžnemu in prečnemu stopalnemu loku.

Kot novost v program dodajam ortopedsko obutev, s katere problematiko sem se srečevala že v zdravstvu. Nudim kakovostno izdelane, elegantne in pisane poletne ali celoletne čevlje blagovnih znamk Tecnica, narejene v Italiji, in sicer obutev **za problematična in otečena stopala, diabetično stopalo, revmatično stopalo, hallux valgus, kladivaste prste, postoperativna obutev in copati za doma.**

PREDNOSTI:

- nima notranjih šivov
- izjemno mehak
- primeren tudi za široka stopala
- narejen iz usnja 100%
- stabilen
- možnost menjave vložka
- kvalitetna obutev

V primeru slabše pokretnosti osebe lahko na list papirja stoje orišete stopalo, ter ga prinesete s seboj, saj imamo prilagojeno merilo za določitev udobne obutve.

Anja Ružič Janošković

POROČILO O ZDRAVSTVENI USTREZNOSTI PITNE VODE ZA LETO 2020

(OBČINA DIVAČA – UPRAVLJALEC KRAŠKI VODOVOD SEŽANA, d. o. o.)

KRAŠKI VODOVOD SEŽANA d.o.o.

Bazoviška cesta 6; 6210 SEŽANA

tel: +386 5 73 11 660; fax: +386 5 73 11 650; e-mail: info@kraski-vodovod.si; www.kraski-vodovod.si

Matična številka: 5072999; ID številka za DDV: SI89997271; TRR: 10100-0029191951 pri Banki Koper

OSKRBA Z VODO, MONTAŽA VODOVODOV, VODOVODNE, TOPLOVODNE, KLIMA IN PLSKE INSTALACIJE, ODVAJANJE IN ČIŠČENJE ODPADNE VODE

Javno podjetje Kraški vodovod Sežana, d. o. o., izvaja gospodarsko javno službo oskrbe s pitno vodo na območju občin Sežana, Divača, Hrpelje Kozina, Komen in delu občine Miren – Kostanjevica. S pitno vodo iz Brestoviškega vodovoda, Nanoškega vodovoda in petih lokalnih vodovodov (Barka, Branica, Štjak, Hotična in Mahniči) se oskrbuje približno 21.000 uporabnikov. Na območju občine Divača se izvaja javna oskrba s pitno vodo iz Brestoviškega vodovoda, Nanoškega vodovoda ter iz Lokalnega vodovoda Barka.

Za zagotavljanje ustreznosti pitne vode se na vodovodnih sistemih pitna voda pripravlja s filtracijo skozi peščene filtre in dezinfekcije vode s kloriranjem. Laboratorijsko preskušanje vzorcev pitne vode je v letu 2020 izvajal Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano.

Na območju vodovoda Brestovica je bil od skupno 108 odvzetih mikrobioloških vzorcev en vzorec neskladen

Tabela 1: Rezultati mikrobioloških in fizikalno kemijskih analiz po oskrbovalnih območjih.

Vodooskrbni sistem	NOTRANJI NADZOR				DRŽAVNI MONITORING			
	MIKROBIOLOŠKE ANALIZE		FIZIKALNO KEMIJSKE ANALIZE		MIKROBIOLOŠKE ANALIZE		FIZIKALNO KEMIJSKE ANALIZE	
	ustrezen	neustrezen	ustrezen	neustrezen	ustrezen	neustrezen	ustrezen	neustrezen
BRESTOVIŠKI vodovod	81	1	36	0	27	0	27	0
NANOŠKI vodovod	13	0	8	0	4	0	4	0
Vodovod BARKA	5	0	2	0	2	0	2	0

zaradi povišanega skupnega števila mikroorganizmov pri 37°C (SŠ37). Vzrok neustreznosti je bil v zastajanju pretoka vode v objektu (neustrezno mestu vzorčenja zaradi zaprtja javnih objektov v času epidemije). Pri ponovnem vzorčenju je bil vzorec skladen. Vseh 63 vzorcev, odvzetih za analizo na kemijske parametre, je bilo skladnih.

Na območju Nanoškega vodovoda je bilo odvzetih 17 vzorcev za mikrobiološke

analize in 12 za fizikalno kemijske. Vsi vzorci so bili skladni s pravilnikom.

Na lokalnem vodovodu Barka so bili vsi vzorci so bili skladni s pravilnikom.

Na vodovodnih sistemih smo spremljali higiensko stanje objektov in cevovodov, izvajali planirano in interventno čiščenje ter dezinfekcijo vodovodnih objektov. Ukrepe smo izvajali skladno s HACCP načrtom, upoštevajoč navodila in priporočila Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) ter Nacionalnega laboratorija za okolje in hrano Koper (NLZOH).

Na podlagi rezultatov laboratorijskih preizkušanj pitne

vode in drugih ugotovitev notranjega nadzora, ugotavljamo, da je bila v letu 2020 oskrba s pitno vodo Kraškega vodovoda na vseh vodovodnih sistemih ustrezna in varna za uporabo.

Na kakovost pitne vode vplivate tudi sami. Redno nadzorujte interne vodovodne inštalacije, spremljajte obvestila izvajalca javne službe glede ukrepov za zagotavljanje kakovosti pitne vode in morebitnih motenj pri oskrbi ter upoštevajte izdana navodila in priporočila.

Kraški vodovod Sežana, d. o. o.

V PRIČAKOVANJU POLETJA

LETOVANJA IN CELODNEVNE POČITNIŠKE AKTIVNOSTI ZA OTROKE KRASA IN BRKINOV 2021

Člani Medobčinskega društva prijateljev mladine Sežana že načrtujemo organizacijo poletnih aktivnosti za otroke in mladostnike v letošnjem letu.

Zaradi epidemije bo letovanje za predšolske otroke v Kranjski Gori v mesecu juniju žal tudi letos odpadlo.

Predšolski otroci, ki v letošnjem letu vstopajo v šolo, bodo lahko letovali na morju v

v FIESI od 18. 7. 2021 do 25. 7. 2021
skupaj z osnovnošolci do 10 leta starosti;
Osnovnošolci in mladostniki bodo letovali v
PACUGU od 24. 7. 2021 do 31. 7. 2021 in
od **20. 8. 2021 do 27. 8. 2021.**

Do koriščenja zdravstvenega regresa so upravičeni otroci in mladostniki za letovanje na morju do dopolnjenega 18 leta starosti, če imajo v zdravstveni dokumentaciji zavedeno, da so bili v tekočem letu najmanj dvakrat zaradi bolezni pri zdravniku ali hospitalizirani. Pred prijavo je nujen zdravniški pregled pri osebnem pediatru otroka.

Nekateri otroci zaradi pomanjkanja finančnih sredstev v družini svojih počitnic ne preživljajo brezskrbno kot ostali vrstniki, zato si člani društva prizadevamo, da bi jim pomagali po naših najboljših zmožnostih.

Vabimo vas, da tudi vi namenite donacijo po svojih močeh in tem otrokom polepšamo poletje.

Sredstva za letovanje zbiramo za otroke in mladostnike iz nespodbudnega socialnega okolja s stalnim bivališčem v občinah naše regije na TRR našega društva št.

03179-10002015 z navedbo sklicne številke: 76052

Otroci vam bodo hvaležni za vsak vaš prispevek!

CELODNEVNE POČITNIŠKE AKTIVNOSTI V DOMAČEM KRAJU

Medobčinsko društvo prijateljev mladine Sežana v poletnih počitnicah organizira za otroke razredne stopnje tudi celodnevno počitniško varstvo, bogat izbor počitniških aktivnosti s športnimi, ustvarjalnimi in razvedrilnimi vsebinami za osnovnošolce v Sežani, Komnu, Divači in Hrpeljah. Starši, ki za svoje otroke potrebujejo celodnevno varstvo, lahko svojega otroka vključi v vse termine in kraje

celodnevne varstva ne glede na kraj bivanja v občinah Krasa in Brkinov vsak delavnik od 6.45 do 15.30 v sledečih terminih:

- ▶ v **SEŽANI** od 28. 6. 2021 do 2. 7. 2021, od 5. 7. 2021 do 9. 7. 2021 in od 12. 7. 2021 do 16. 7. 2021
- ▶ v domu **KS HRPELJE** od 5. 7. 2021 do 9. 7. 2021 in od 12. 7. 2021 do 16. 7. 2021
- ▶ v Glasbenem domu **DIVAČA** od 2. 8. 2021 do 6. 8. 2021 in od 9. 8. 2021 do 13. 8. 2021
- ▶ v Krajevnom domu **KOMEN** od 9. 8. 2021 do 13. 8. 2021 in od 16. 8. 2021 do 20. 8. 2021

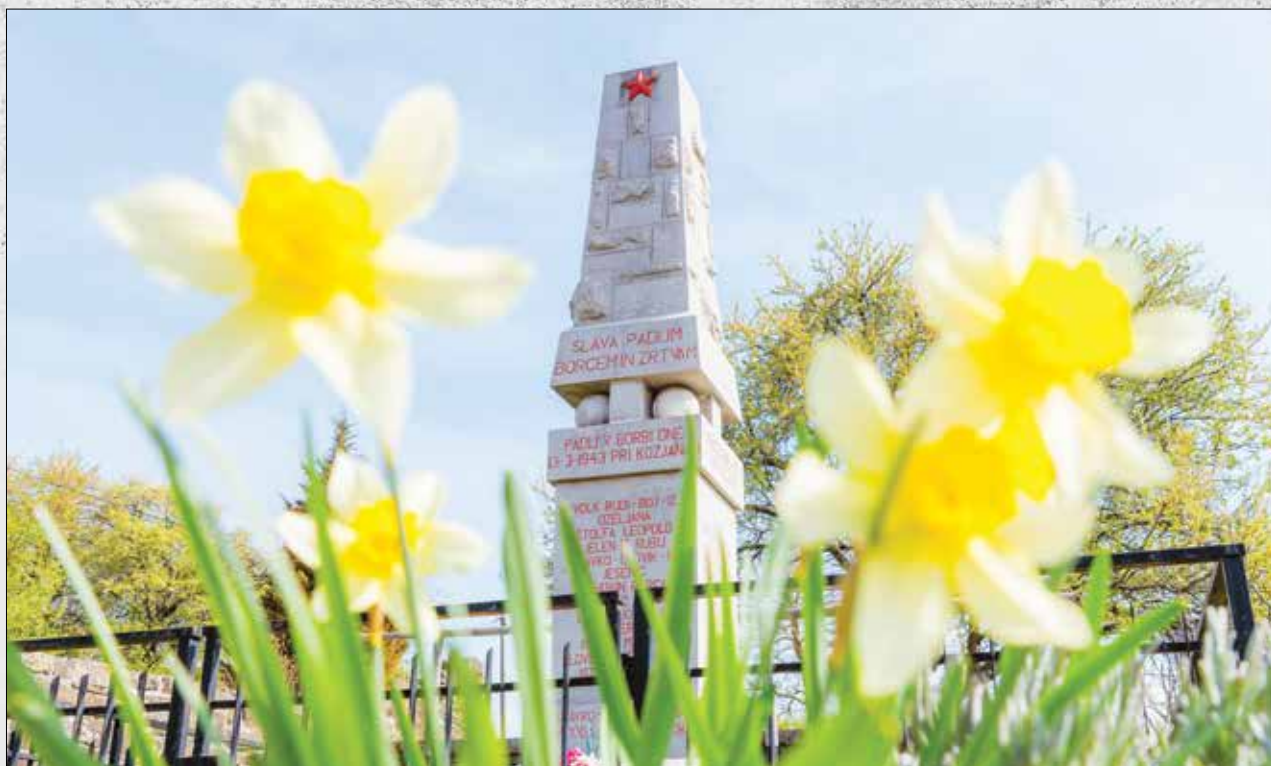
Informacije in prijavnice o vseh programih dobite na sedežu Medobčinskega društva prijateljev mladine Sežana, Bazoviška cesta 11, Sežana ali tel. 05 73 41 486, 05 73 01 340 ali na spletni strani www.mdpm.si
Vse vaše prošnje in pobude sprejemamo na sedežu društva ali na elektronski naslov:
drustvo.prijateljev@siol.net

za Medobčinsko društvo prijateljev mladine Sežana

Ana Pangos

Foto: arhiv MDPMS

OBČINA DIVAČA
ZDRUŽENJE BORCEV ZA VREDNOTE NOB SEŽANA
OBČINSKI ODBOR ZDRUŽENJA BORCEV ZA VREDNOTE NOB DIVAČA

Občina Divača bo letos na Kozjanah obeležila **Spominski dan občine Divača**, ki je posvečen tragičnim dogodkom bitke na Kozjanah, ki se je odvijala 13. 3. 1943, na poseben način.

Zaradi epidemije in z njo povezanih ukrepov ter zagotovitve splošne zdravstvene varnosti spominske svečanosti ni mogoče organizirati.

Občina Divača bo pripravila spletno prireditev, ki bo predvajana na spletni strani Občine Divača in na YouTube kanalu Občine Divača.

Delegacija Občine Divača in Združenja borcev za vrednote NOB se bo v soboto, 22. maja 2021, ob 11. uri pred spomenikom na Kozjanah poklonila padlim in položila spominsko cvetje.

V počastitev Spominskega dneva občine Divača lahko posamezniki nadaljujete tradicijo pohoda po partizanski poti na Kozjane.

Na pohodu je treba upoštevati vse ukrepe in navodila NIJZ, ki bodo veljala na dan pohoda.

Predvsem opozarjamo na ukrepe glede hoje posamično in nezadrževanja v skupini ter tudi na vse druge preventivne ukrepe za zavezitev širjenja virusa.

*Predlagamo smer **PADEŽ-KOZJANE** z odhodom ob 9.00.*

Udeležba na lastno odgovornost!

Morebitne spremembe bodo objavljene na spletni strani Občine Divača in v drugih sredstvih javnega obveščanja.